

**Общинска стратегия
за развитие на социалните услуги
(2010 – 2015)**

Община Ценово

Приета с Решение № 392 по Протокол № 67/27.07.2010 г.

юли 2010

Съдържание

Резюме.....	4
Раздел А: Контекст и оценка на нуждите.....	6
1. Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в община Ценово.....	9
2.1 Тенденции в развитието на община Ценово.....	9
2.2. Идентифицирани рискови групи и потребности.....	11
2.3. Обобщение на рисковите групи и потребностите им в община Ценово.....	14
2.4. Анализ на дефицитите на услуги и мерки – обобщение.....	16
Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги.....	18
3. Визия и стратегически цели.....	18
3.1. Визия.....	18
3.2. Ценности и принципи.....	18
3.3. Приоритети на общинската стратегия.....	19
3.4. Общи и специфични цели.....	20
3.5. Ключови индикатори за успех.....	21
4. Интервенция – социални услуги и мерки.....	23
4.1. Дейности по приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията.....	23
4.2. Обобщена таблица за планираните услуги в община Ценово.....	36
5. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията.....	38
6. Система на наблюдение и оценка.....	43
6.1. Цели и задачи на мониторинга и оценката.....	43
6.2. Логическа рамка и ключови индикатори за успех на стратегията.....	44
6.3. Изграждане на система за мониторинг и оценка на стратегията....	51
Раздел В: План за действие.....	54
7. Институционална рамка за изпълнение на стратегията.....	54
7.1. Отговорности и роли в изпълнението на стратегията.....	54
7.2. Механизми на партньорството.....	58
8. Ресурси и източници на финансиране.....	59
8.1. Необходими средства за финансиране на социалните услуги в община Ценово..	59
8.2. Други необходими ресурси.....	61
8.3. Източници на финансиране.....	61
9. Етапи на изпълнението на стратегията.....	62
9.1. Основни етапи.....	62
9.2. Комуникационна програма.....	63
9.2.2. Оперативен план с времеви график.....	66
10. Годишен план за 2010 година.....	68

Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДМУИ	Дом за деца и младежи с умствена изостаналост
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДРСЗ	Дирекция “Регионална служба по заетостта”
ДП	Домашен помощник
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДМУИ	Дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ЕКПО	Експертна комисия за комплексно педагогическо оценяване
ЗЖ	Защитено жилище
ЗМБ	Звено „Майка и бебе”
ЗМО	Звено за мониторинг и оценка
КП	Комуникационна програма
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
ЛА	Личен асистент
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НЖ	Наблюдавано жилище
НПО	Неправителствена организация
НП ”ОСПОЗ”	Национална програма „От социално подпомагане към осигуряване на заетост”
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
Отдел “СЗ”	Отдел “Социална закрила”
ПРООН	Програма за развитие на Организацията на обединените нации
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Регионална здравноосигурителна каса
РЗП	Регионално звено за подкрепа
РИО на МОМН	Регионален инспекторат по образование към Министерството на образованието, младежта и науката
РИОКОЗ	Районна инспекция по опазване и контрол върху общественото здраве
РПУ	Районно полицейско управление
РЦЗ	Регионален център по здравеопазване
СА	Социален асистент
СИ	Специализирана институция
СУ	Социална услуга
ТЗ- УНИЦЕФ	Техническо звено за деинституционализация към АСП и УНИЦЕФ
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦРДУ	Център за работа с деца на улицата
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

Резюме

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Ценово (2010 – 2015) е разработена като неразделна част от Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2005 – 2015) и беше представена за обсъждане и одобрение в Общински съвет Ценово.

Създаването на тази стратегия бе инициентирано в рамките на проект „Планиране и усъвършенстване на социалните услуги на областно ниво”, изпълняван от УНИЦЕФ, Министерство на труда и социалната политика и Агенцията за социално подпомагане с финансовата подкрепа на Правителството на Кралство Холандия. Целта на Проекта бе да се създаде цялостен модел на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво като по този начин се постигне повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и използването на структурните фондове на Европейския съюз.

Обхват. За да се преодолее неравномерността в развитието и достъпа до социални услуги Общинската стратегия обхваща всички уязвими общности на територията на общината, с акцент към малките изолирани населени места, където също живеят групи и индивиди в риск. Стратегията проектира развитието както на социалните услуги, така и на пакет от общински политики и хоризонтални мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рискови групи.

Визия. Разработването и приемането на Общинска стратегия за социални услуги в община Ценово изразява стремежа за **създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите.** Тя ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели общинската стратегия предвижда **развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.**

Основна ценност за стратегията е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. Чрез общинската стратегия Община Ценово се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност като **осигурява достъпни и качествени социални услуги в община Ценово, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.**

Приоритетите, целите и дейностите на стратегията са изведени въз основа на заключенията и препоръките от направеното проучване и цялостен анализ на ситуацията и оценка на потребностите на рисковите групи в община Ценово, а именно:

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности, чрез:

- **Специфична цел 1.1.** Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.
- **Специфична цел 1.2.** Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

- **Специфична цел 1.3.** Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.
- **Специфична цел 1.4.** Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на включването и реализация на лицата с увреждания.
- **Специфична цел 1.5.** Създаване на социални услуги за подкрепа на социалната интеграция и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.
- **Специфична цел 1.6.** Разширяване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Набелязани са конкретни дейности и мерки в две **функционални приоритетни направления**, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия:

- Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги;
- Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги.

В края на 6-те години изпълнение на Общинската стратегия ще се постигне качествена промяна в системата на социалните услуги и подобряване на живота на рисковите групи в общината.

Най-важните ключови индикатори за дълбочината на промяната и успеха на осъществената интервенция са:

- Осигурена подкрепа за поне 30% от уязвимите възрастни и деца в ЦОП в община Ценово;
- Поне 40% от уязвимите семейства и деца обхванати в комплексна програма за ранно детско развитие в цялата община Ценово;
- Поне 80 % от децата с увреждания обхванати в различни форми на заместваща, дневна грижа;
- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 40% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 15% от старите хора в община Ценово с приоритетно обхващане на самотноживеещите в изолирани населени места.

В тези параметри е видимо, че при изпълнението на Общинската стратегия ще се развие модерна социална политика в подкрепа на интегритета на семействата и общности в съответствие с националните приоритети и европейските ценности.

Раздел А: Контекст и оценка на нуждите

1 Контекст

1.1 Предистория: как е създадена стратегията

Създаването на общинската стратегия за социални услуги в община Ценово бе инициирано в рамките на проект „Планиране и усъвършенстване на социалните услуги на областно ниво”, изпълняван от УНИЦЕФ, Министерство на труда и социалната политика (МТСП) и Агенцията за социално подпомагане (АСП) с финансовата подкрепа на Правителството на Кралство Холандия. Проектът има за цел да пилотира цялостен модел на планиране, развиване и предоставяне на социални услуги на областно ниво като по този начин подпомогне повишаване на ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и използването на структурните фондове на Европейския съюз. Стратегията на Община Ценово като част от Областната стратегия за социални услуги конкретизира целите и задачите, които стоят пред общината в това отношение.

В процеса на планиране на областната стратегия участва работна група от община Ценово. Работната група участва на доброволен принцип, мотивирана от убеждението за необходимостта от адекватна работеща общинска стратегия за развитие на социалните услуги, която да допринесе за решаване на социалните проблеми и рискове сред населението в община Ценово.

При разработването на стратегията са следвани следните **принципи и подходи на планиране**:

- Планиране с участието на заинтересованите страни на общинско ниво;
- Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички населени места на територията на община Ценово.

Въпреки наличието на общински стратегии, до момента развитието на социални услуги в общината не се взема предвид ситуацията в съседните общини. Тези обстоятелства довеждат до това, че жителите на различните общини в областта имат достъп до различни социални услуги. В контекста на областното планиране вече настоящата стратегия има за цел да очертае насоките за създаване на мрежа от социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи и е ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. Целта на стратегията е да покаже какви видове услуги могат да се ползват от гражданите на община Ценово в съседните общини и в областния град.

Стратегията включва на първо място социалните услуги, които ще съществуват на територията на общината през периода 2010 – 2015 г. Включени са както съществуващите вече услуги (като се посочва дали те трябва да бъдат запазени в техния настоящ вид) и развитието на нови социални услуги. Посочени са начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Освен това, са посочени тези мерки и дейности в сферата на социалното подпомагане и свързани сфери (здравеопазване, образование, жилищна политика и др.), които са свързани с функционирането на социалните услуги и имат ключово значение за решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на общината като в рамките на стратегията са изведени нейните приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието ѝ. Приоритетизирането е основано на остротата на проблемите и наличните ресурси.

1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики

1.3.1 Национални приоритети в развитието на социалните услуги

От 2000 г. държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи. Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората, се премина към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към индивидите и групи в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Въведени са отговорности на общините при управлението на социалните услуги на местно ниво. Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

Същевременно, този „бум“ в развитието на социалните услуги спомогна за открояването на проблема с планирането на социални услуги. Както показва анализ на социалните услуги за деца в страната към края на 2007 г.¹, тяхното развитие е неравномерно на територията на страната и на областите, все още липсват услуги по превенция и за подкрепа на семействата, развиването на социални услуги се прави без подробна оценка на нужди и планиране. Съществуващите социални услуги не работят в мрежа помежду си и със свързани системи – образование, здравеопазване, жилищна политика, инфраструктура.

Националният доклад на България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 г. определя като свой фокус:

1. Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване);
2. Активното включване за най-отдалечените от пазара на труда;
3. Равните възможности за най-уязвимите групи в обществото.

Националният план залага на:

- Превантивните мерки;
- Подкрепата на децата и семействата чрез мерки за подобряване материалното състояние на семействата и развиване на качествени и разнообразни социални услуги;
- Деинституционализацията като процес и водещо направление в развитието на социалните услуги;
- Връзката със системите на образование и здравеопазване като компоненти на концепцията за борба с бедността и социалното изключване сред децата.

¹ Подготвен от фондация „Социални реформи за развитие и интеграция“ по проект финансиран от УНИЦЕФ. Анализът обхваща социалните услуги за деца и семейства, които са държавно-делегирана дейност.

1.3.2 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

В процеса на планиране са включени основните институции с отговорности по отношение на планирането, създаването, предоставянето и управлението на социалните услуги. Тук са взети предвид следните им компетенции:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП) – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги.
- Министерство на финансите – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната.
- Агенцията за социално подпомагане (АСП) разрешава откриването и закриването на социалните услуги – държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги. Чрез Дирекциите Социално подпомагане се предоставят и социални услуги.
- Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критерии за социални услуги за деца и семейства.
- Областен управител, Областен съвет за развитие и областни комисии, които имат отношение към планирането във всички сфери, в т.ч. и на социалните услуги;
- РДСП, която изготвя становища за откриването/закриването на социални услуги – държавно-делегирана дейност.
- Общините – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават и предоставят социални услуги; възлагат и договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество.
- Доставчици на социални услуги (общините, както и вписаните в регистъра на Агенцията за социално подпомагане физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица).
- Дирекции “Социално подпомагане”, които са ангажирани с идентифицирането на случаи, оценка и насочване към различни доставчици на социални услуги.
- Обществените съвети за социално подпомагане в общините, ангажирани с обществения контрол.
- Организации с нестопанска цел и представители на рисковите групи.

1.3.3 Стратегически документи

на международно, национално, областно и общинско ниво

При разработването на стратегическите документи на местно и областно ниво се прилагат принципите, утвърдени в **международни нормативни актове**, в сферата на социалното развитие, като:

- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
- Международния пакт за социални, икономически и културни права.

В документи на национално ниво, като:

- Национален доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 г.
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 година;
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 – 2020 година.
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 година.

В документи на областно и общинско ниво в област Русе:

- Областна стратегия и план за регионално развитие на област Русе (2005 – 2015);
- Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2010-2015);
- Общински планове за развитие;
- Общински програми за закрила на детето;
- Областни и общински програми и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община;

Общинската стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

2 Изводи от анализа на ситуацията и оценката на потребностите в община Ценово

Общинската стратегия е базирана на изводите и препоръките от направеното проучване на ситуацията в областната стратегия на област Русе и изготвеният в тази връзка документ "Анализ на ситуацията и оценка на потребностите в област Русе".

Проучването на ситуацията в община Ценово е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, съществуващите политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в общината. Рисковите групи са формулирани след анализ на техните социални и икономически предпоставки, идентифицирани чрез анализ на данните от цялостното проучване на екипа на УНИЦЕФ, разработил Областната стратегия за област Русе.

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в община Ценово като осигурени ресурси (финансови и човешки), достъп, капацитет и качество на наличните услуги.

Изводите от анализа на ситуацията и събраните конкретни данни са основа за планирането на социални услуги, които да осигуряват достъп на клиентите; избор на вид и капацитет на услугите; избор на видове финансиране; междусекторно и междуобщинско сътрудничество.

2.1 Тенденции в развитието на община Ценово

Община Ценово е разположена по долното течение на р. Янтра в Дунавската хълмиста равнина. Тя е северозападната граница на област Русе. На север граничи с река Дунав, на запад с община Свищов, на юг с общините Полски Тръмбеш и Бяла, а на изток с община Борово. Общинският център – с. Ценово отстои на 55 км. от областния център – гр.Русе.

Анализът на ситуацията идентифицира основните проблеми, които се отнасят до състоянието и развитието на социалните услуги на територията на община Ценово. В резултат от проучването са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги, както и причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи от населението на основата на социално-икономически и други неблагоприятия.

Основните заключения за тенденциите в **демографските процеси** в община Ценово са:

- Националният статистически институт отбелязва забавяне през последните години на темповете на намаляване на населението. Данните за община Ценово показват, че отрицателният естествен прираст на общината е по-висок от този за страната. За община Ценово статистиката сочи: 29 раждания за 2009 год. срещу приблизително 130 смъртни случая. Ако се анализират данните за ражданията и смъртността в общината, ще се забележи тенденция на обезлюдяване на община Ценово, която е сред най-заstraшените общини и по данните, събрани за създаването на областната стратегия.
- Друга обезпокоителна тенденция за общината е застаряването на населението, особено в по-малките населени места и регресивен тип възрастова структура в резултат на отрицателните демографски тенденции. В селата по-голямата част от жителите са над 65 годишна възраст, а броят на самотните стари хора сред тях е преобладаващ.
- В община Ценово от години се наблюдава процес на преструктуриране на населението по населени места, което е резултат от миграционните процеси. Тенденцията е към миграция на активното население към други райони на страната, в по-големите градове, в т.ч. и Русе, както и емиграцията в чужбина и прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст в общината. Причина за това е възможността за работа, която носи по-добри доходи и съответно по-добър стандарт за живот.
- Етническата структура характерна за областта като цяло (около 80% българи, 15% турци и 5% роми) принципно се възпроизвежда в община Ценово.

Демографската картина за община Ценово, както и за цялата страна е неблагоприятна, населението застарява, както в резултат на естествените процеси на раждаемост и смъртност, така и в резултат на засилените миграционни процеси. Това има своето пряко следствие за създаване на предпоставки за повишен риск от социална изключеност в определена възрастова група (най-възрастните), която с годините се разраства като относителен дял в общата численост на населението.

Заключенията за тенденциите в **икономическото развитие, заетостта и безработицата** са:

- Малките селища в общината притежават сходни белези на значителна изостаналост, спрямо условията на градската среда и по-ниско качество на живот. В чисто икономически план намалението на населението по населени места и неговото застаряване прави неефективни много от предлаганите обществени услуги, в т. ч. социалните услуги, медицинските и образователните, както и осигуряването на достъп до тях. Всичко това изправя пред сериозна дилема управляващите органи в общината, защото трябва да намерят естествения баланс между икономическа ефективност и необходимостта от задоволяване на различните потребности от услуги на уседналото население, което няма намерение или възможности да напусне родните си места.
- Относителното и абсолютното намаление на населението в под трудоспособна възраст подсказва, че демографската картина в общината от гледна точка на миграцията ще търпи по-нататъшно влошаване, ако не се предприемат решаващи мерки за разкриване на нови работни места особено в малките населени места.

- Пазарът на работната сила е неравномерно овладян и се наблюдава дисбаланс – по-висока безработица в населените места извън общинския център и в същото време - недостиг на квалифицирана работна ръка. В структурата на безработицата традиционно е най-голям дялът на нискоквалифицираните и нискообразованите безработни.

Здравеопазване:

Независимо от заявените принципи на достъпност и равнопоставеност на здравноосигурените лица при получаване на медицинска помощ и наличието на утвърдена здравна карта, **населението на малките и особено на отдалечените населени места среща сериозни трудности при осигуряването ѝ.**

По действащата здравна карта в община Ценово има шест практики на общопрактикуващи лекари, като четири от тях са регистрирани. Положението при денталните практики не е по-различно. От наличните шест по здравна карта са регистрирани четири. В община Ценово има остра нужда от специализирана медицинска помощ. Нуждаещите се от специалист се налага да пътуват до гр. Бяла или до гр. Русе, а това е почти невъзможно за възрастните саматноживеещи хора. В община Ценово се наблюдава силно ограничен достъп до здравни услуги успоредно с висок дял на застаряващо население.

Образование:

- Броят на децата, които напускат училище без да завършат задължителното основно образование е нисък в сравнение с показателите от другите общини в област Русе (за периода от 2006 до 2009 общо шест).
- В община Ценово не са достатъчно развити формите за учене през целия живот, насочени към професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила.

Жилища и жилищна политика:

В община Ценово не е идентифициран проблем с нуждаещи се от жилище лица или семейства в сравнение с някои по-големи общини в областта. Същевременно общината не разполага с жилища, в които да настанява лица от рискови групи от населението при възникване на такава необходимост. Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат адекватна социална жилищна политика.

2.2 Идентифицирани рискови групи и потребности

В Анализа на ситуацията в община Ценово са дефинирани два основни параметъра - “доходи” и “възраст”, които в съчетание с други фактори създават рисковете от социално изключване на индивидите. Основополагащ за нормалния стандарт за живот е размерът на доходите, който може да осигури всички останали сфери на живот. Засегнати от този фактор са всички групи от населението, но размерът и периодичността на доходите оказва въздействие върху формирането на рискови групи и уязвимост на индивидите в комбинация със следните други фактори:

► Безработица при хората в трудоспособна възраст:

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното население. Безработицата може да се приеме за основен рисков фактор, свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст. В анализа на ситуацията, факторът безработица е разгледан само по отношение на възможностите на хората в трудоспособна възраст да осигурят средства, необходими за основни базови потребности за семействата си.

Официалните данни за безработицата към октомври 2009 г. е, че тя е 12 % от общия брой на трудоспособното население. Реалните нива на безработицата се различават от официалните данни.

Община Ценово е с двойно по-голям процент безработица както спрямо средния за страната, така и спрямо средния за област Русе.

От групата на безработните най-засегнати са 1) **хората, които не са завършили основното си образование или са с ниско ниво на образование**. (Те представляват 41% от безработните в Община Ценово; 2) **Хората в предпензионна възраст**, които не са конкурентни на пазара на труда. Те представляват 35% от безработните в общините Ценово; 3) **Хора от етнически малцинства**; 4) **Майки с деца**.

Безработицата на трудоспособните хора се отразява на качеството на живот на всички членове на семействата и особено на децата.

► **Ниски доходи на хората в надтрудоспособна възраст:**

Хората в надтрудоспособна възраст представляват 22,9% от населението на област Русе, за Община Ценово този процент е 38,5%; От всички хора в пенсионна възраст, които срещат трудности по отношение на доходите най-засегнати са хората с минимален размер на пенсиите и хората на пенсионна възраст, които по различни причини нямат пенсия. Последната група е много трудна за идентифициране поради липсата на данни, но в нея ще попаднат хора, които продължително време са работили без да се осигуряват.

► **Структура и численост на семейството** (непълни, многодетни семейства, с повече нетрудоспособни членове):

Структурата и броят на членовете на семейството са от съществено значение при разпределението на разходите между тях и в тази връзка най-засегнати са семействата, в които има повече нетрудоспособни членове, а именно **многодетни и непълни семейства**. Оскъдната информация по отношение на структурата на семействата ограничава възможностите за анализ на статистическите данни. Допълнителна трудност представлява и фактът, че през последните години нараства броя на двойките, които съжителстват и отглеждат своите деца без наличие на брак.

► **Увреждане или здравословен проблем на член от семейството:**

Наличието на тежък здравословен проблем или увреждане на член от семейството изискват непрекъснати, допълнителни разходи, които затормозяват семейния бюджет. Ако състоянието му изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, това допълнително задълбочава проблемите, свързани с доходите. Относителният дял на пълнолетните лица с увреждания от пълнолетното население в област Русе е 5,91, а за Община Ценово – 6,19; Най-засегнати от този фактор са **хора с увреждания**, в т.ч. и зависимости; както и **семействата, в чиито състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем**.

► **Липса на жилище:**

Липсата на собствено жилище води до отделяне на средства за наем от бюджета на семейството. Това е основен проблем и за младите хора, които обикновено са принудени да живеят със своите родители. Липсата на жилище не е изведено като приоритетен фактор за социалната политика, както на национално, така и на общинско ниво.

Във връзка с липсата на жилище и трудностите за осигуряване на наем, най-засегнати са **бездомни хора на различна възраст**, които живеят сами, както и хората с тежки съпътстващи проблеми (зависимости, проблемно поведение, напуснали местата за лишаване от свобода); **семейства от етническите малцинства**; **хора, напускащи специализирани институции за деца или за възрастни**; **самотни майки**.

► **Принадлежност към етнически малцинства:**

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и/или липсваща професионална квалификация на голяма част от

жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги.

► **Местоживее в отдалечени и/или изолирани населени места:**

Населението в тези места изпитва затруднения за физически достъп до здравни и образователни услуги. В областта на здравната помощ затрудненията са в: достъпа до лекарски практики, специализирана медицинска помощ, спешна помощ, лекарства. Затрудненията в достъпа до навременна медицинска помощ влошават здравето на населението, което в последствие води до по-големи разходи за лечение. Често разходите за медицинска помощ могат да доведат до обедняване на домакинствата и да наложат ползване на социални услуги.

За децата и младежите от населените места в община Ценово това изисква допълнителните разходи, свързани с транспорт или с разходи за квартира, за да могат да продължат образованието си в средно учебно заведение в друго населено място.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с доходите:

- Преодоляване на безработицата сред трудоспособното население.
- Подпомагане и услуги на хора в надтрудоспособна възраст с минимални доходи.
- Подпомагане и услуги на хора от многодетни и непълни семейства.
- Подкрепа и услуги за семейства на хора с увреждания.
- Актуализиране на жилищната политика в населените места.
- Оптимизиране на системите на здравеопазването и образованието.
- Актуализиране на политиките за социално включване на уязвимите малцинства.

От съществено значение за превенцията и преодоляването на влиянието на рисковите фактори, свързани с доходите е предприемането на конкретни мерки и услуги по отношение на определените рискови групи, като само част от тях би следвало да се изразяват в социални услуги.

Възрастта е вторият основен параметър, който влияе върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за автономност на хората и необходимостта от подкрепа. Характерно за народопсихологията в България е споделяната отговорност между членовете на разширеното семейство при предоставяне на грижата за децата и възрастните хора, като това се приема като норма в обществото. При определяне на предпоставките за нормален стандарт за живот се извеждат и възможностите за грижа за близките, които имат нужда – деца или старите хора.

Във връзка с този фактор се формират две основни рискови групи “деца” и “стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства - в случая наличие на близки и възможностите им да предоставят грижи. Възрастта влияе върху уязвимостта на населението на общината в комбинация със следните фактори:

► **Наличие на лица, отговорни за децата и възможност да предоставят грижа.**

Отговорните възрастни, ангажирани с предоставянето на грижи за децата са техните родители. Роднините, най-често баби и дядовци, са включени активно в отглеждането на децата, като това е широко разпространена практика в семействата от всички социално-икономически слоеве на населението. Грижата за децата традиционно се споделя между различните поколения в рамките на разширеното семейство. Много често родителите реално отсъстват, най-често са на работа в други населени места или в чужбина. Голяма част от трудностите при осъществяване на адекватни политики, мерки и услуги по закрила на детето са свързани с отговорностите по отношение на детето.

Групите, които се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа за децата от страна на биологичните родители: деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им – липса на достатъчно възможности (доходи, родителски капацитет); наличие на увреждане на детето; проблемно поведение на детето; деца в риск да бъдат изоставени от своите родители; деца, с мярка за закрила – настанени в специализирани институции; настанени в приемни семейства; настанени при близки и роднини; деца, без родителски контрол, които не са обект на закрила, отглеждани от свои близки.

► **Възможност да се предоставят грижи за възрастни и стари хора от техни близки:**

Грижата за възрастните хора традиционно се възприема като задължение на техните деца. Тази нагласа започва да се разколебава през последните години, когато все по-рядко различните поколения живеят заедно, не само в различни жилища и градове, а често и в различни държави. В тази връзка развитието на социални услуги в подкрепа на грижите за възрастните хора се възприема като облекчение и за двете страни. Групите, които могат да се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа са: самотни стари хора, които живеят сами; възрастни хора, в т.ч. и хора с увреждания, настанени в специализирани институции.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с възрастта:

- Предоставяне на услуги и подкрепа на родители, които имат различни по характер трудности при отглеждането на своите деца;
- Предоставяне на услуги и подкрепа на приемни родители, близки и роднини, осиновители, които осигуряват родителски грижи за децата;
- Подкрепа за израстването и развитието на децата и тяхната пълноценна социална реализация;
- Преодоляване на факторите, свързани с бедността, които водят до настаняване на деца в специализирани институции;
- Подпомагане и услуги на възрастни хора, които имат нужда от придружаване в ежедневието си.

По отношение на старите хора, мерките би следвало да са насочени изцяло към предоставяне на подкрепа и на услуги, не само за цитираните групи, но и за всички останали, които се нуждаят от подкрепа в ежедневието си, за да могат да членовете на техните разширени семейства се реализират и да изпълняват задълженията си спрямо своите деца.

2.3 Обобщение на рисковите групи и потребностите им в община Ценово

При анализа на рисковите групи беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено в случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че системите на социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. Затова в ползрението на съответните служби са само лицата, чиито проблеми са ескалирали до степен на инцидент или криза. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават, което води и до невъзможност на системите за статистика да ги обхванат.

Данните за броя на лицата от съответните групи (с изключение на настанените в специализирани институции) са приблизителни, тъй като рискът от социално изключване е резултат от съчетаване на фактори от различно естество, а не резултат от една единствена характеристика. Така например, само наличието на много деца в семейството не може да бъде предпоставка за социално изключване, ако към тази характеристика не са включени и други, като продължителна безработица, липса на жилище, ниско образование на родителите.

2.3.1 Деца

2.3.1.1. Деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им поради:

- Социално-битови проблеми на родителите (липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства):

Това са проблеми, свързани с **обективни трудности** при отглеждане на децата, т.е. дадености, които са факт и нямат отношение към личността на родителите, като липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства.

- Проблеми, породени от липса на умения или невъзможност за родителстване:

Тези проблеми са свързани предимно със **субективните трудности** на родителите за осъзнаване и посрещане на потребностите на децата – в случаи на непълнолетни родители; родители, които са живели в институции; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания, родители, които са в чужбина.

През последните години се увеличава броя на децата с родители в чужбина. Проблемите основно са свързани с трудностите, които срещат роднините при отглеждането им.

- Наличие на увреждане на детето:

Представените данни в анализа на ситуацията за област Русе са точни, тъй като през последните години бяха направени усилия, за да бъдат обхванати децата с различна по вид и степен на увреждания от системата на социалното подпомагане и услуги. Данните за броя на децата с увреждания в областта са – 639, а за община Ценово – 11.

Независимо от направените промени през последните години по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, направеният анализ показва, че все още **основните затруднения на родителите са от финансово естество** (осигуряване на лекарства, консумативи, лечение, рехабилитация). В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за включване и реализация.

- Проблемно поведение на детето:

Може да се твърди, че системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца като деца в риск, т.е. те не са приоритетна група, независимо че социален работник взема участие в работата на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). Налице е различен подход към детето от страна на органите, които прилагат ЗЗД и ЗБППМН. Логично за системата за закрила е да възприема проявата на детето като симптом, като сигнал за проблем, който е основание за закрила, а не повод за наказание.

Много често проблемите при децата са провокирани от проблеми, свързани с родителския капацитет и липсата на услуги за подкрепа на родителите. В повечето случаи, децата са вече случай на ОЗД. Голяма част от случаите са деца с проблеми в училище. В тази връзка, има недостиг на услугите, предлагащи превенция на отпадането от училище, подкрепа в образователния процес и повишаване на мотивацията на децата да учат.

2.3.1.2. Деца настанени извън биологичното си семейство

А. Деца, настанени в специализирани институции

На територията на община Ценово няма специализирана институция за деца. За периода от преди 2006г. до 2009г. има 7 деца настанени в специализирани институции в областта и извън нея.

Основните потребности на тези деца са свързани с правото им на живот в семейна среда.

Б. Деца, настанени в приемни семейства

Настаняването на дете в приемно семейство е решение на конкретния проблем, но не би следвало да е трайно решение. Въпреки дългата традиция на работа в областта на приемната грижа, в община Ценово има една професионална приемна майка при която са настанени две деца.

2.3.2 Възрастни хора с увреждания

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Данните за лицата с увреждания са предоставени от Дирекция „Социално подпомагане” и отразяват броя на подпомаганите лица, основно по ЗИХУ. Общо за община Ценово те са 356 души

2.3.2.1. Хора с увреждания, които живеят в домашна среда

Като цяло проблемите на тази група са свързани с възможността за социално включване, т.е. получаване на образование, ефективен достъп до пазара на труда, качествена здравна грижа, общуване и придвижване. От общите данни за хората с увреждания няма данни каква част от тях имат нужда от допълнителна подкрепа извън паричното подпомагане. Интервютата и фокус групите, обаче, показват, че все още услугите са крайно недостатъчни. От подкрепа и заместване се нуждаят и семействата на хора, които изискват непрекъсната грижа.

2.3.3 Стари хора

2.3.3.1. Самотни стари хора, които живеят в домашна среда

Животът на старите хора в населени места от община Ценово е изключително затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и затруднения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация. В община Ценово като във всички по-малки общини на област Русе този проблем е поставен на първо място. Броят на старите хора, които се нуждаят, но не са обхванати от социални услуги, е неясен.

Самотните стари хора са в състояние на социална изолация и имат нужда от подкрепа в ежедневието си. Обхватът на програмите, които развиват услугите Социален асистент и Домашен помощник не са достатъчни, за да задоволят всички техни потребности. Мерките за преодоляване на проблемите предвиждат планиране и разкриване на мрежа от услуги за стари хора, която може да стъпи на вече съществуващи структури в населените места – например, на читалищата или действащите пенсионерски клубове.

2.4 Анализ на дефицитите на услуги и мерки - обобщение

2.4.1 Общи изводи за наличните социални услуги

Наличните социални услуги са разглеждани като услуги за деца, за възрастни лица с увреждания и стари хора, от гледна точка на предотвратяване на рисковете.

Общи изводи за услугите за деца:

- ▶ Услуги в общността за деца и семейства не са достатъчно добре развити в община Ценово, тъй като са в своето абсолютно начало.
- ▶ Не съществуват услуги за уязвими семейства, включително семейно консултиране и подкрепа.
- ▶ Слабо развити са формите на алтернативна семейна грижа.
- ▶ Не съществуват услуги за деца с проблемно поведение.

- ▶ Няма гарантиран набор от услуги по превенция, които могат да окажат подкрепа на родители и деца, като по този начин да подпомогнат отглеждането и възпитанието на децата.

Изводи за услугите за възрастни с увреждания и за стари хора:

- ▶ В последните години в цялата община се развиват услуги в общността за възрастни – традиционно развитият Домашен социален патронаж и новите услуги: Домашен помощник, Социален асистент, Личен асистент. Липсата на подготвени специалисти по социална работа в тези услуги, обаче, води до това, че дейностите се свеждат само по предоставяне на храна или до хигиенно и санитарно обслужване. Финансираните по проекти услуги в домашна среда са с определен период на изпълнение, има риск за тяхната устойчивост.
- ▶ Във всички населени места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.

2.4.2 Идентифицирани потребности от развитие на човешките ресурси

Основните потребности от развитие на човешките ресурси и на организационния капацитет за осъществяване на стратегията, идентифицирани в процеса на анализа на ситуацията в етапа на разработване на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Русе, които имат отношение към административния и организационен капацитет са характерни и за Община Ценово и са свързани с:

- Повишаване на капацитета на общинската администрация да управлява процеса на контрактиране и управление на предоставянето на социални услуги в общината;
- Повишаване на капацитета на персонала, ангажиран с администрирането, управлението и директното предоставяне на социалните услуги;
- Повишаване на самостоятелността на общината в планиране на създаване, закриване и трансформиране на социални услуги, на база на променящите се потребности на населението в общината;
- Потребност от развитие на капацитета за подготовка и управление на проекти, осигуряващи развитие на социалните услуги в общината и разширяване на обхвата на съществуващите услуги, осигуряване на качество и ефективност на предоставяните услуги;
- Практически умения и механизми за осъществяване на междуобщинско и междуинституционално сътрудничество в сферата на социалните услуги.

Специфичните потребности от промяна и развитие, свързани с капацитета на човешките ресурси, които бяха идентифицирани в процеса на разработване на стратегията са:

- Повишаване на квалификацията, професионалния опит и уменията на управляващите социалните услуги предоставяни в общността по отношение на подбор на персонал, ориентиране и обучение на персонала, планиране на работните задачи, мотивиране на персонала, стимулиране на работата в екип и работата в разширени/ мултидисциплинарни екипи.
- Преодоляване на дефицита от човешки ресурси (социални работници, психолози, специални педагози, рехабилитатори и др.), необходими за директното предоставяне на новоразкритите социални услуги.
- Основна потребност за развитието на управленския персонал е повишаване на професионалните компетенции, свързани с прилагане на иновативни практики за повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги, както и с въвеждане на механизми за ефективна оценка на положения труд, съобразени със спецификата на различните дейности

по предоставяне на социалните услуги и обвързване на възнагражденията на служителите с реалната работа по обслужване на клиентите.

- Професионалистите, ангажирани със създаването и управлението на нови социални услуги, имат потребност от нов тип управленски умения и практика, свързана със създаване на методологии за предоставяне на новите услуги, изграждане на стратегии за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на клиентите, развитие на междуинституционалното сътрудничество и включване на гражданското общество в процеса на развитие на новите услуги.

В процеса на подготовка на настоящата стратегия бяха идентифицирани и други потребности на специалистите, ангажирани с директното предоставяне на социални услуги, свързани с усвояване на специфични умения за планиране на професионално си развитие и кариерно израстване, управление на процеса на учене и придобиване на нови компетенции, умения за работа в екип и ефективно общуване, работа по проекти, взаимодействие с различни институции.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3 Визия и стратегически цели

3.1 Визия

Създаването и приемането на Общинска стратегия за социални услуги в община Ценово изразява стремежа на всички участници да допринесат за развиването на модерна социална политика в общината. Тази стратегия изразява желанието за **създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите.**

Общинската стратегия ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели общинската стратегия предвижда **развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.**

3.2 Ценности и принципи

Основна ценност за стратегията е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегията утвърждава следните принципи и ценности при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата;
- Равен достъп до услуги за всички живеещи на територията на община Ценово;
- Водещи интереси на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;
- Насърчаване на услугите в общността;
- Ползване на услуги от резидентен тип само в краен случай;
- Предоставяне на възможност за участие на потребителите в процеса на планиране и потребление на услугите;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др. както и съответните подзаконови нормативни актове.

3.3 Приоритети на общинската стратегия

3.3.1 Приоритетни направления

Приоритетните направления на Общинската стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на общината. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Приоритетно направление за съдържанието на социалните услуги :

➤ Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолация

Международната и българската практика показват, че инвестирането в развиване на услуги по превенция на общинско ниво е ефективно по отношение на ранна реакция и предотвратяване на проблеми и по отношение на вложените средства, които са много по-малко на един ползвател в сравнение с услугите, които интервенират спрямо изявилия се проблеми.

Поради това, приоритетно направление на общинската стратегия е развиване на услуги по превенция на рискови фактори и събития, които могат да доведат до социална изолация и изключване. Тези услуги ще бъдат развивани на общинско ниво и ще бъдат максимално мобилни, за да могат да обхванат максимално голям брой ползватели. Услугите в това направление са насочени към

подкрепа на семействата и индивидите за оставане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на индивидуалните и общностни умения и ресурси, превенция на насилие, различни форми на насилие и експлоатация, превенция на противоправно поведение и социална маргинализация.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Общинската стратегия, обхващат:

➤ **Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги**

Развиването на нови социални услуги и подобряването на качеството на мрежата от социални услуги, въвеждането на принципи на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, добро управление, изискват въвеждането на общинска политика за развитие на човешките ресурси в услугите и общинската администрация чрез обучения, супервизия и различни форми на подкрепа. Предвижда се развитие на механизми и стимули на областно ниво за подкрепа на доставчиците на социални услуги за непрекъснато повишаване на качеството на социалните услуги.

➤ **Развитие на междусекторни и междубщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги**

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на общинско ниво изисква активно развиване на партньорствата между общините в областта по отношение на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск пък изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, инфраструктура и др.

3.3.2 Целеви групи

Общинската стратегия предвижда социални услуги и мерки за всички жители на общината. Тя ще е насочена към рисковите групи и общности, идентифицирани в анализа на ситуацията (и описани в Раздел А на стратегията).

Стратегията отделя специално внимание на:

- **Деца в ранна възраст – до 6 години.** Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тези деца. Инвестирането в предучилищна възраст е от решаващо значение и за успешната интеграция на децата в риск в училище. Стратегията предвижда създаване на общински услуги за развиване на уменията за родителстване на родителите с малки деца и подкрепа за задържане на децата в семействата. Тези услуги ще бъдат мобилни за жителите на общината.
- **Уязвими семейства с деца.** Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в общината. Услугите към семействата целят подкрепа за интегритета на семейството и за развиването на уменията и ресурсите за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове.
- **Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище.** Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Стратегията предвижда комплексни интервенции между социалната и образователната сфера насочени към подобряване на тяхното взаимодействие, развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище.

- **Деца и възрастни с увреждания.** Хората с увреждания изпитват затруднения в своята социална интеграция поради непригодеността на средата за тях – архитектурна, социална, обществени нагласи, образователна система. Липсата на подкрепа за семействата им води до настаняването на значителен брой хора с увреждания в специализирани институции. Услугите и мерките за тези групи ще целят подкрепа за развитие на техните умения и способности и промяна на средата по посока на създаване на условия за интеграцията им.
- **Самотни стари хора.** Последните демографски тенденции в областта показват значителен дял на самотни стари хора, голяма част от които живеят в отдалечени населени места. Те изпитват затруднения в своето ежедневно обслужване, достъпа до здравеопазване и участието в социални мрежи. Услугите за самотните стари хора ще включват подкрепа в тяхното ежедневие за задържането им в обичайната им среда и посрещане на основните им нужди.

3.4 Общи и специфични цели

За осъществяването на визията на Общинската стратегия, във всяко от избраните приоритетни направления са набелязани общи и специфични цели и задачи:

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности, чрез:

- **Специфична цел 1.1.** Разширяване на мрежата от социални услуги в общината за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.
- **Специфична цел 1.2.** Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.
- **Специфична цел 1.3.** Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.
- **Специфична цел 1.4.** Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на включването и реализация на лицата с увреждания.
- **Специфична цел 1.5.** Създаване на социални услуги за подкрепа на социалната интеграция и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.
- **Специфична цел 1.6.** Разширяване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Приоритетно направление 2: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги

Обща цел 2: Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги на територията на община Ценово, с активното участие на всички заинтересовани страни

- **Специфична цел 2.1.** Изграждане на капацитет за планиране и управление на социални услуги в общината и доставчиците на социални услуги.
- **Специфична цел 2.2** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.
- **Специфична цел 2.3.** Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

- **Специфична цел 2.4.** Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Приоритетно направление 3: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги

Обща цел 3. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

- **Специфична цел 3.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- **Специфична цел 3.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

3.5 Ключови индикатори за успех

Постигането на целите на стратегията в рамките на следващите шест години трябва да подобри качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение. Качествената промяна в ситуацията в община Ценово ще бъде измервана чрез система от качествени и количествени индикатори за напредъка в решаването на идентифицираните проблеми. (Подробен списък на индикаторите е представен в параграф 6.2. Логическа рамка на Общинската стратегия.)

Ключовите базисни индикатори за промяната в ситуацията ще покажат разликите при сравнението на показателите за настоящия момент с данните към 2015 г. Такива са:

- Развита модерна социална политика в подкрепа на интегритета на семейства и общности в община Ценово в съответствие с националните приоритети за деинституционализация и европейските ценности;
- Подобро равнище на гарантиран достъп до услуги на максимален брой нуждаещи се хора;
- Степен на обхващане на пръснати рискови групи чрез развитие на мобилни услуги в цялата община Ценово;
- Постигната качествена промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги чрез рязко увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване на услугите в специализираната институция
- Съотношение 5:1 между ползвателите на услуги деца в алтернативна семейна грижа – към деца в резидентна грижа;
- Предотвратена институционализация на децата, лишени от родителски грижи към края на стратегията;
- Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 15 % от старите хора в община Ценово с приоритетно обхващане на самотноживеещите в изолирани населени места;

Ключовите качествени индикатори за успеха на осъществената интервенция в рамките на периода от шест години изпълнение на Стратегията са:

- Осигурена подкрепа за поне 30 % от уязвимите семейства и деца в ЦОП в община Ценово;
- Поне 40% от уязвимите семейства и деца обхванати в комплексна програма за ранно детско развитие в цялата община Ценово;
- Постигнато намаляване с 30% на децата, настанени извън семейството си;

- Поне 90% от децата в предучилищна възраст, обхванати в детска градина и поне 98% от децата в задължителна училищна възраст - в подходяща форма на образование;
- Пълно обхващане на децата с увреждания в различни форми на заместваща, дневна грижа;
- Намаление със 70% на децата в риск от отпадане от училище;
- Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;
- Предотвратена преждевременна институционализация на самотноживеещи стари хора чрез развитите услуги за грижа в домашна среда;
- Децата от ДДЛРГ изведени и настанени в алтернативни социални услуги.
- Повишена информираност / чувствителност на обществеността в община Ценово към проблемите на децата и лицата, настанени в СИ;
- Повишен капацитет за управление на СУ на представители на администрацията, и на персонал на доставчиците на услуги;
- Осъществени поне 1 междуобщински социални услуги за деца, обхващащи потребители от повече от 1 община;
- Инициирани и развити поне 5 смесени междусекторни услуги и/или мерки за социално включване на уязвими общности и рискови групи.

4 Интервенция – социални услуги и мерки

Функциониране на социалните услуги на областно и общинско ниво: Предвижда се социалните услуги да функционират на две нива – общинско и областно. На всяко от нивата ще бъдат изградени партньорски мрежи. На ниво община услугите включват основно превантивни услуги и мерки. Център на мрежата от социалните услуги за деца и семейства ще бъде центъра за обществена подкрепа. Услугите за възрастни ще бъдат организирани около съществуващите Домашни социални патронажи, които към настоящия момент работят във всички общини в областта, около които ще функционират останалите форми на подкрепа.

Областното ниво обхваща всички общини от област Русе и надгражда съществуващите услуги със специализирани дейности, които изискват наемане на специалисти, които не са налични в по-малките населени места. При настоящата законодателна рамка това означава, че определен набор от услуги ще бъдат предоставяни в няколко населени места, но техните клиенти ще обхващат цялата област. Такива са услугите по приемна грижа, специализирано консултиране, подкрепа за осиновяването, резидентна грижа и др.

4.1 Дейности по приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.

Специфична цел 1.1. Разширяване на мрежата от социални услуги и мерки за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на поне 30% от уязвимите семейства и деца в Центъра за обществена подкрепа

Дейност 1.1.1.1 Разкриване на Център за обществена подкрепа (ЦОП) на деца и семейства в риск с териториален обхват населените места от община Ценово.

Дейностите в ЦОП ще бъдат насочени към превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, развиване на умения на самостоятелен живот, приемна грижа и осиновяване, превенция на отклоняващото се поведение.

Конкретните услуги ще включват: семейно консултиране и подкрепа; консултиране и информиране за проблеми, свързани с развитието на децата от съответната възраст; индивидуални и фамилни консултации в случаи на кризи в семейството; превенция на рисково и асоциално поведение на деца и младежи; подкрепа за професионално ориентиране на деца и младежи; семейно планиране, подготовка за родителстване, психологическо консултиране и рехабилитация, обучения в умения за самостоятелен живот, превантивни програми на ниво училище, информационни кампании, оценяване, обучение, наемане и подкрепа на приемни родители, подготовка и подкрепа на осиновители. Ползвателите на ЦОП ще бъдат насочвани от ОЗД и други свързани структури – медицински професионалисти и лечебни заведения, ОДЗ и училища, структури от системата на борба с противообществените прояви, общинска администрация и др. Центърът за обществена подкрепа ще предоставя услуги в своите помещения и чрез мобилни екипи.

Дейностите по подготовка за разкриване на ЦОП ще стартират през 2011 г. с идентифициране на източници на финансиране и избор на подходящо местоположение. Ще се направят усилия за привличане на външни източници на финансиране, което ще улесни разкриването на новата услуга в условията на бюджетни ограничения. Стартирането на дейността на ЦОП като държавно делегирана дейност е предвидено за 2012г. Планираният ЦОП ще е с капацитет 20 и предполагаем брой ползватели за година 80-90 души.

Мярка 1.1.2 Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в цялата община Ценово с обхват на поне 40% от уязвимите семейства и деца

Тази мярка цели осъществяване на дейности за насърчаване развитието на деца 0-6 години. Насочена е към **развиване и подобряване на уменията за родителстване на родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст** (спрямо стандартите за ранно детско развитие), включване в **предучилищна подготовка и училищно образование**. Дейностите ще включват партньорство между социалния, образователен и здравен сектор.

Дейност 1.1.2.1. Превенция на нежелана и ранна бременност. Кабинет **по семейно планиране** ще бъде разкрит на територията на община Бяла, с териториален обхват общините Бяла, Борово, Ценово и Иваново. Кабинетът ще предлага:

- Информиране, консултиране и обучения по въпросите на семейното планиране;
- Услуги по репродуктивно здраве;
- Превенция на рисково сексуално поведение при децата и младежите;
- Информационни кампании в малцинствени общности (ромски и турски) – съвместни инициативи на НПО, Кабинетът по семейно планиране и медиатори от съответната общност и ЦОП в общината;
- Информационни кампании в учебните заведения – съвместни инициативи на Кабинетът по семейно планиране и РИО на МОМН, общинската власт, училищни настоятелства, ЦОП в общината, младежки и родителски организации, НПО.

Тези услуги ще допринесат и за превенция на нежеланата бременност и за намаляване на риска от изоставяне и институционализация на новородени деца.

Разкриването на кабинета ще бъде подготвено през 2010 г., а те ще бъде разкрит през 2011 г.

Дейност 1.1.2.2. Развиване на умения за родителстване и пренатална подкрепа. Тази дейност включва съвместна работа на ЦОП в общината и кабинета по семейно планиране, здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболничната, болничната и спешната помощ, Център за ранна интервенция в Русе. Тази дейност е насочена към:

- Подкрепа, информиране и консултиране за необходимостта от ранна регистрация на бременността;
- Включване на социален работник при проследяване на бременността (на здравословното състояние на бременната и на социалната среда) при всички регистрирани случаи;
- Установяване на възможни рискове за детето – от здравословен и социален характер и стартиране на социална работа при установен риск от раждане на дете с увреждане или риск от изоставяне;
- Приоритетно подпомагане на бременната жена – съвместна работа на ЦОП в общината и дирекцията „Социално подпомагане“;
- Училище за бъдещи родители – работа с бъдещите родители за информиране и консултиране по въпроси, свързани с пренаталното развитие; процеса на раждане и след родилния период; подкрепа за посрещане на детето – във физически и емоционален план; следродилна рехабилитация. „Училището за бъдещи родители“ ще се изпълнява съвместно от ЦОП в общината, кабинета по семейно планиране, лечебни заведения, организации с нестопанска цел.
- Училище за родители, семейно консултиране и подкрепа – дейности, осъществявани от ЦОП в общината.

Дейност 1.1.2.3. Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето в родилните отделения в Русе и в Бяла, в т.ч. и частните клиники. Тази дейност изисква съвместна работа на ЦОП в общината с общински власти, РЦЗ, частни и общински специализирани клиники, Център за ранна интервенция в Русе.

Дейност 1.1.2.4. Осигуряване на здравни грижи. Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от лични лекари, ЦОП в общината, общински администратори, кметове и кметски наместници, здравни медиатори, детски заведения и ще включва:

- Проследяване на развитието на детето (с най-висока интензивност през първата година);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с развитието на детето (хранене, сън, стимулиране, общуване, игра);
- Информирание и консултиране по въпроси, свързани с нуждите на детето и умения за разпознаването им;
- Извършване на редовни имунизации. Съвместна работа със здравните медиатори за обхващане на деца от етническите общности в неравностойно положение.

Дейност 1.1.2.5. Услуги в подкрепа на родителската грижа за деца до 6 години. Предоставят се от ЦОП в общината, съвместно с общинската администрация, лечебни заведения, образователни институции, дирекции “Социално подпомагане”, организации с нестопанска цел.

- Предоставяне на краткосрочно подпомагане (храна, дрехи, памперси) за семейства с деца (0-3 години) в случаи на тежки социални проблеми (от общината, ДСП, НПО, хуманитарни организации);
- Включване в групи на детското заведение. Чрез мобилните екипи на ЦОП ще се насърчава записването на децата в групи за предучилищно възпитание и отглеждане. Общината ще субсидира таксата за детска градина за уязвимите семейства.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции

Дейностите целят „затваряне на входа” към специализираните институции (СИ). За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето – успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение. Предотвратяването на изоставяне и настаняване на деца на по-голяма възраст ще включва комплексни програми за семейна подкрепа – социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др. Основните дейности по тази мярка ще се реализират от ЦОП.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство. Съвместни инициативи на лечебните заведения, ЦОП в общината, общинската администрация и ОЗД.

Дейност 1.1.3.2. Откриване на Звено “Майка и бебе” (ЗМБ) с капацитет 8 места в гр. Русе. ЗМБ ще предоставя временно настаняване и подкрепа до 6 месеца на процес жени и майки в риск да изоставят децата си. Тази услуга ще се ползва при необходимост в областния център.

Дейност 1.1.3.3. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства.

Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от ЦОП и ДСП (които идентифицират рисковите семейства), бюро по труда, образователните структури, структури за професионално обучение, медицински професионалисти и лечебни заведения и общинска администрация. Те включват:

- информирание и консултиране за наличните форми на социално подпомагане и подкрепа, достъп до административни услуги;
- подкрепа и придружаване за достъп до административни и други услуги за социална подкрепа;
- подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост;
- подкрепа за достъп до здравни грижи – издирване, подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;
- осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- осигуряване на спешно настаняване на деца и семейства в криза в центъра за спешен прием и Приюта за деца в Русе;
- семейно консултиране и подкрепа на семействата за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата, което ще се осъществява от ЦОП в общината.

Мярка 1.1.4. Обхващане на децата в предучилищна възраст в детска градина и на всички деца в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование

Планираните инициативи и дейности се изпълняват съвместно от училищата, РИО на МОМН, общинска администрация, кметове и кметски наместници, ОДЗ, ЦОП в общината в синхрон с националните приоритети за осигуряване на равен достъп до образование и развитие на интегрирано и включващо образование.

Дейност 1.1.4.1. Общински политики и мерки за осигуряване на правото на децата на достъп до образователни услуги и превенция на отпадането от училище – изпълнявани съвместно с училищата, РИО на МОМН, НПО.

- Осигуряване на специализиран транспорт за деца в зависимост от възрастта им до детските градини и училища (особено за малките населени места);
- Целенасочена политика на общината за подобряване на **привлекателността** на училището и мерки за превенция на отпадането в рамките на училищния процес;
- Осигуряване на програми за социализиране и усвояване на български език от децата-билингви от етнически общности в неравностойно положение в групите на детските градини и начален курс в училищата. Провеждане на кампании за обхващане на децата в подготвителен клас/група и осъществяване на постоянно наблюдение върху нивото на посещаемост. Работа с родители на децата за промяна на нагласите по отношение на образованието;
- Организиране на групи за подготовка за постъпване в училище за деца, които не владеят български език в ЦОП;
- Включване на децата и младежите в живота на училището, в т.ч. и при вземане на решения, отнасящи се до децата;
- Промяна на практиката на преподаване към включване на интерактивни методи в училище;
- Откриване на занимални за ученици до 4 клас в основните училища в Общината.

Мярка 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца в цялата община и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик

Дейностите в тази сфера включват създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца чрез развиване на техните умения за себеотстояване и защита; намаляване на агресивното поведение и отношения сред децата и предприемане на актове на насилие от страна на деца. Дейностите са насочени и към създаване на чувствителност сред населението и професионалистите за причините и форми за насилие, симптомите на насилие, така че системите за закрила да могат да изградят адекватни мерки за реакция.

Дейностите се осъществяват от ЦОП в общината, ОЗД и ДСП, със съдействието на МКБППМН, органите на МВР и пробационните служби, лечебни заведения, образователни институции, НПО.

Дейност 1.1.5.1. Образователни програми и кампании в детски градини, училище и/или в рамките на ЦОП за превенция на агресивно поведение сред деца, развиване на познание за насилието и неговите симптоми и умения за защита от насилие: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата, ЦОП, и МКБППМН. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, НПО и други организации.

Дейност 1.1.5.2. Обучение на професионалисти за разпознаване и сигнализиране за случаи на насилие.

Обучението ще включва различните форми на negliжиране, насилие, злоупотреба и трафик, детски труд и неговите последици върху децата и симптомите, с които се проявяват. Обучението ще бъде осъществявано от Регионалния ресурсен център за човешки ресурси в област Русе. В него ще бъдат включени социални работници, полицаи, възпитатели в детска градина, учители, лекари и медицински персонал.

Дейност 1.1.5.3. Обществени кампании за предотвратяване на насилието и други форми на злоупотреба и експлоатация;

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от ЦОП, общинска администрация, МКБППМН,. Темите ще включват различните форми на насилие (физическо, сексуално и психологическо), злоупотреба, експлоатация, тежки форми на детски труд, negliжиране. Важно е да се отбележи, че в кампаниите ще се включат и теми за ефектите върху децата от раздялата с родители, които работят в

чужбина. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, УНИЦЕФ и други организации.

Дейност 1.1.5.4. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик.

Услугите се предоставят от Спешен прием към ЦОП Бяла; Кризисен център на Фондация „Център Надя” Русе; Превантивна помощ за жертва на трафик – Сдружение „Партньорство”, Приют за безнадзорни деца към БЧК. Достъпът до тях ще се осъществява чрез посредничеството на ЦОП в община Ценово.

Дейности 1.1.5.5. Подобряване на възможностите за реакция в случаите на насилие над деца и експлоатация на детски труд.

Тази дейност ще бъде изпълнявана от ЦОП в общината със съдействие на ОЗД, полиция, съд, прокуратура, МКБППМН и Регионална служба по заетостта Русе.

Мярка 1.1.6. Превенция на отклоняващо се и рисково поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи

Услугите са фокусирани върху подкрепата за преодоляване и превенция на рисково поведение при децата и директна работа с деца с отклоняващо се поведение: консултиране и подкрепа за деца и семействата им. Планира се организирането на извънкласни занимания и дейности за деца с отклоняващо се поведение – спорт, клубове по интереси и др.; образователни програми за правата и задълженията на гражданите и санкциите при нарушаването им; образователни програми за опасностите и последиците от употребата на наркотици и алкохол, тютюнопушене, рисково сексуално поведение и др.

Изпълняват се от общинска администрация, училищни настоятелства, ЦОП в общината.

Дейност 1.1.6.1. Образователни програми и кампании в училище, насочени към превенция на рисково поведение – агресия, насилие, отклоняващо се поведение, рисково поведение на деца и младежи, здравна и социална просвета против зависимостите: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Дейност 1.1.6.2. Извънучилищни дейности и осмисляне на личното време на децата

Приоритетна необходимост е развитието на разнообразни извънучилищни дейности като клубове по интереси, ателиета, детски работилници, занимания със спорт и изкуство, които се осъществяват от училища, читалища, ЦОП като посредници или организатори, училищни настоятелства, РИО на МОМН, Осъществяване на кампании за здравна просвета от РИОКОЗ и РЦЗ Русе.

Дейност 1.1.6.3. Работа с деца извършители на противообществени прояви и с рисково поведение за подкрепа на децата в развиване на про-социално поведение. Включва индивидуални и групови програми с децата и техните семейства. Осъществяват се от ЦОП, МКБППМН, Пробационна служба.

Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднините и близки, които са поели грижата за дете. Създаване на възможност за настаняване на деца в такава форма на грижа.

Тази мярка включва съвместни дейности на ЦОП и ОЗД за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ и деца в риск от изоставяне. Настаняването при близки и роднини и

осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини и близки, които отглеждат деца като мярка за закрила. Предоставя се от ЦОП в общината:

- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне;
- Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси за деца от 0-1 година) в случаи на тежки социални проблеми;
- Мобилизиране на разширеното семейство – използване на методите на Семейната групово конферентия в ромски общности.

Мярка 1.2.2. Широко развитие на приемната грижа (от 2011 г.).

Тази мярка включва развиване на приемна грижа в рамките на ЦОП в общината. Към момента приемната грижа все още не е държавно-делегирана дейност. Ако бъде включена в списъка на държавно-делегираните услуги, при прегледа на изпълнението на стратегията, ще бъдат предвидени разкриването на центрове за приемна грижа в областта, с които ще работи общинския ЦОП.

Центърът за обществена подкрепа ще изпълняват дейности по информационни кампании, оценка, обучение, назначаване и подкрепа на приемни семейства. В развитието на приемната грижа ЦОП работи в тясно партньорство с ОЗД за определяне на децата за настаняване и осъществяване на процеса на напасване между дете и семейство.

Приоритетно ще бъде развивана приемна грижа за деца до 2 години.

Дейност 1.2.2.1. Развитие на дейности по приемна грижа в ЦОП

Дейностите на ЦОП включват:

- Провеждане на кампании и информационни срещи: информационни кампании за популяризиране на приемната грижа на общинско ниво, подготовка на обучителни материали и обучение на приемните родители в цялата община;
- Подбор, обучение и оценка на кандидат приемни родители.
- Наемане на професионални приемни родители;
- Подкрепа за приемните семейства в процеса на напасване;
- Наблюдение и подкрепа на приемното семейство.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени

Изпълняват се Съвета по осиновяване към РДСП, ОЗД в партньорство с ЦОП в общината.

Дейност 1.2.3.1. Обучение и подготовка на кандидат осиновители

Обучението и подготовката се предоставя от ЦОП на кандидат-осиновители, насочени от ОЗД и по собствено желание. Включва форми на индивидуална и групово работа.

Дейност 1.2.3.2. Подкрепа на осиновители и осиновени. Тази дейност включва:

- Подкрепа и мотивиране в следосиновителния период;
- Формиране на групи за подкрепа на осиновители и осиновени деца;
- Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Осъществяват се от ЦОП при насочване от ОЗД и самостоятелна заявка от семейството.

Специфична цел 1.3. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.

Мярка 1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания

Тази мярка включва комплекс от дейност за навременна диагностика и ранна интервенция в случаите на раждане на дете с увреждане. Интервенцията е насочена към предоставяне на информация на семейството за медицинските аспекти на състоянието на детето, подготовка и подкрепа за необходимите грижи. Услугата включва и дейностите по ранно детско развитие, (описани в Мярка 1.1.3.) Предоставят се от ЦОП в общината, медицински професионалисти и лечебни заведения, кабинети по семейно планиране, Център за ранна интервенция, общинска администрация, други услуги в общността, обществени организации.

Дейност 1.3.1.1. Осигуряване на устойчивост и продължаване на дейностите на Центъра за ранна интервенция в ДМСГД Русе, разкрит по проект, финансиран от ОПРЧР с доставчик „Дете и пространство“. Центърът предоставя:

- Психологическа подкрепа при раждане на дете с увреждане (работа на социален работник и психолог) – приемане на увреждането, вземане на решение за грижи;
- Подкрепа на родителите при хоспитализиране на бебето след раждането му и възможност за прием на майката заедно с детето.
- Предоставяне на информация за права и възможности за подкрепа. Консултиране и планиране на възможна подкрепа.

Центърът се очаква да предоставя услуги на родители на деца с увреждания до 3 години. Очакваният брой на ползвателите за първата година е 80-100. Тази услуга ще се ползва при необходимост от потребители от община Ценово в областния град.

Дейност 1.3.1.2. Изграждане на работещо сътрудничество и обмен на информация между системата на здравеопазването и социалните услуги (ЦОП) за пренатална диагностика, ранна регистрация на бременността и ранно установяване на риска от увреждане; предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания. Отговорен за този тип сътрудничество и обмен на информация ще бъде ЦОП.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Тази мярка ще бъде осъществена чрез продължаване на функционирането на съществуващите услуги и развиване на нови за улесняване на достъпа до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация.

Системата/мрежата на услуги в общините ще спомогне за изграждане на условия за адекватни здравни грижи, рехабилитация и интеграция на децата с увреждания; ще осигури подкрепа на техните родители и близки чрез индивидуални и групови консултации (социални, здравни, правни, психологически) и обучение на родителите, семействата и близките за подобряване на уменията им за грижа за децата с увреждания в семейна среда. Мобилни екипи към услугите ще осигурят обхващането на децата с увреждания в малка община като Ценово. Те ще бъдат разкрити в областния град, тъй като малките общини нямат възможности за разкриване на стационарна рехабилитационна грижа. Мобилните екипи с включени специалисти (логопед, психолог, рехабилитатор, социален работник, медицинско лице, специален педагог и др.), които ще

предоставят на място някои рехабилитационни услуги за деца, консултиране на семейства и обучение на близките на децата и младежите с увреждания.

Дейност 1.3.2.1. Социална подкрепа в ЦОП в общината

Семействата с деца с увреждания ще ползват и услугите по семейно консултиране и подкрепа, развитие на родителски умения, осъществявани от ЦОП. (*функционирането на ЦОП е описано в дейност 1.1.1.1.*)

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за децата с увреждания според вида на техните увреждания, отглеждани в семейна среда.

Бъдещото развитие на дневната и почасова грижа изисква да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят. Дневната грижа за деца с увреждания ще бъде почасова, полудневна и целодневна. Тя има за цел да подготви децата, които до момента са живели изолирано, за включване в масови детски заведения и да предостави временна подкрепа на родителите и семействата. Предвидено да се развият разнообразни форми:

Дейност 1.3.3.1. Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи – Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник за деца с увреждания.

Дейност 1.3.3.2. Почасова грижа в рамките на ЦОП;

Дейност 1.3.3.3. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания. Разкритите социални услуги в общността ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на технически помощни средства за деца и възрастни.

Мярка 1.3.4. Осигуряване на качествена интегрирана предучилищна подготовка и образование за децата с увреждания

Дейност 1.3.4.1. Обхващане на деца с увреждания в детските градини. Осигуряване на места за интегриране на децата с увреждания, вкл. Подкрепа за адаптиране към средата, осигуряване на транспорт.

Дейност 1.3.4.2. Интегриране на децата с увреждания в масовите училища, работа с ресурсни учители, подкрепа от РИО на МОМН и Ресурсния център.

Дейност 1.3.4.3. Адаптиране на средата (предоставяне на подходящо обзавеждане и оборудване), детски градини и учебни заведения за прием на деца и младежи с увреждания.

Дейност 1.3.4.5. Подготовка и обучение на персонала на масовите детски заведения и училища за работа с деца и младежи с увреждания. Тази дейност се осъществява съвместно със структурите на образованието, общинска администрация, ОЗД, ЦОП в община Ценово, услуги за деца с увреждания в общността.

Дейност 1.3.4.6. Осъществяване на кампании и работа в общността за приемане на децата с увреждания. Подкрепата за прием в масови детски заведения, образователни институции се осъществява от ЦОП, общинска администрация, ДСП, НПО и други.

Специфична цел 1.4. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на включването и реализацията на лицата с увреждания.

Мярка 1.4.1. Развиване на ЦСРИ с мобилни екипи за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на област Русе.

ЦСРИ осигуряват за хората с увреждания необходимата медицинска и социална рехабилитация, здравни грижи, информация и консултации. Освен това, семействата и близките, които полагат грижи за хора с увреждания ще получават в ЦСРИ специализирана подкрепа, информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо). Постепенно ще се развият мобилни услуги, които да обхванат хората с увреждания в цялата област и да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места. Планираната мобилност е двупосочна. Първо, услугата ще отиде при клиента, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по адреси в селата по график); на място ще се предоставят консултации за семействата и обучения за ползване на техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт клиентът може да бъде доведен до услугата в ЦСРИ.

Дейност 1.4.1.1. Предоставяне на рехабилитация за възрастни с увреждания към планирания за разкриване Дневен център за възрастни с капацитет 30 места.

Мярка 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа). Тези услуги ще бъдат организирани около съществуващите домашни социални патронажи.

Дейност 1.4.2.1. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за хора с увреждания – домашен помощник, социален и личен асистент (продължение на националните програми – ДП, СА, ЛА). Идентифицираните потребности на рисковите групи изискват увеличение поне с 30% на наетите асистенти/домашни помощници за лица с увреждания.

Дейност 1.4.2.2. Увеличаване на броя на потребителите на Домашните социални патронажи

- Включване на допълнителни услуги в подкрепа на самостоятелния живот на лицата с увреждания (подпомагане при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване. Съдействие за осигуряване на адаптирана среда и технически помощни средства)
- Подобряване на материалните условия за работа на Домашните социални патронажи (подобряване на обзавеждането и оборудването, подмяна на автомобилите)

Дейност 1.4.2.3. Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на АХУ и Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.4.2.4. Разширяване на услугите в подкрепа на близките, които полагат грижи за хора с увреждания в домашна обстановка. Предоставяне на специализирана подкрепа на близките при инцидент с член от семейството, който води до инвалидизация – информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо).

Мярка 1.4.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейностите се изпълняват съвместно от общинска администрация, организации на хора с увреждания, обществени организации.

Дейност 1.4.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини.

Дейност 1.4.3.2. Съвместни дейности общината с ДБТ за предоставяне на достъп до доходи, заетост, професионална квалификация, обучение и практически умения и др. за лицата с увреждания, адаптиране на работната среда.

Дейност 1.4.3.3. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот – обучение на хората с увреждания, жилище, доходи, достъп до услуги и подпомагане.

Специфична цел 1.5. *Създаване на социални услуги за подкрепа на социалното включване и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.*

Мярка 1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисковото и зависимо поведение на младежи и възрастни

Тези услуги имат за цел да свържат младежите и лицата от уязвимите групи с подходящи социални, образователни, здравни, информационно-консултантски и други услуги в зависимост от техните нужди и проблеми. Тези услуги са своеобразен диспечерски пункт към други услуги и нуждата от тях се поражда от факта, че един от проблемите на младежите и лицата от уязвимите групи е социална изолация, ниска социална компетентност или незнанието/ неумението да се обърнат към подходяща институция или специалист, които да им помогнат в решението на проблемна ситуация.

Дейност 1.5.1.1. Развиване на услуги за превенция от ЦОП в общината.

Услугите ще бъдат насочени към: млади хора в риск, на възраст 18-35 и лица на възраст 35-65 години, както следва: млади хора, след престой в специализирани институции, младежи и лица над 35 години преодолели сериозен здравословен проблем, психическа или физическа травма, преодолели зависимости, след периода на лечение, жертви на домашно насилие или трафик, дълготрайно безработни лица, хора с вируса на ХИВ и СПИН.

Те ще включват: развиване на умения за самостоятелен живот и превенция на рисковото поведение; психологическо консултиране, семейно консултиране, медиация, рехабилитация, младежки информационно консултантски и обучителни услуги, обучителни услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.

Дейност 1.5.1.2. Включване на родителите и семействата в смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение, изпълнявани от училища, училищни настоятелства.

Дейност 1.5.1.3. При необходимост насочване на лица към Центъра за временно настаняване в Русе, (капацитет 25 места), насочена към задоволяване на ежедневните потребности на клиентите за срок не повече от 3 месеца в рамките на календарната година

Дейност 1.5.1.4. Изграждане и изпълнение на дейностите на Консултативен център за ресоциализация на лица със зависимости, (който може да бъде разкрит към ЦОП).

Подкрепата, предоставяна в Консултативния център ще обхване наркотично зависими и зависими към алкохол лица в процес на ресоциализация и покрива периода от спиране на употребата и намирането на работа до контролирана употреба или пълен отказ от наркотични вещества. Тя включва: психо-социална помощ и подкрепа, превенция на рецидив, работа със семейства на зависими, организиране на тематични партита със здравна и социална тематика, тренинги за комуникационни умения и емоционална интелигентност, групи за самопомощ, мотивационно интервюиране. Важна част от дейностите е работата на терен в средата на клиентите, която обикновено е единствената подкрепяща и разбираща и това е предпоставка за връщане към употреба и злоупотреба с наркотични и упойващи вещества или алкохол.

Центърът ще бъде свързващо звено между бенефициентите на услугата и здравните заведения и болниците, Бюро по труда, ДСП, ОД „Полиция”, местата за лечение на зависимости.

Специфична цел 1.6. Разширяване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Мярка 1.6.1. Създаване на комплекси от услуги за стари хора

За реализацията на тази задача Стратегията препоръчва изграждане на партньорски мрежи от услуги на общинско ниво и/или развиване на комплексни услуги за възрастни и самотни стари хора, организирани около съществуващите патронажи или Дневен център. Тези комплекси ще представляват административно обединение на съществуващите услуги за стари хора – домашен социален патронаж, домашни помощници, социални асистенти, дневни центрове.

Така дейностите на комплексите ще включват:

- Оценка на нуждите и изготвяне на индивидуални планове за подкрепа;
- Предоставяне на храна и хранене, помощ в домакинството, обслужване;
- Подкрепа за поддържане на жилището – почистване, помощ за дребни битови услуги и ремонти, смяна на обзавеждане и осигуряване на повече пространство;
- Съдействие за пазаруване, плащане на сметки, осигуряване на технически помощни средства;
- Съдействие за достъп до здравни и социални услуги – придружаване, помощ при транспортиране;
- Достъп до общуване и социални контакти.

Дейност 1.6.1.1. Разширяване обхвата на Домашните социални патронажи за самотно живеещи стари хора. Включване на допълнителни дейности, освен предоставянето на храна и осигуряване на комплексна грижа заедно с услугите СА и ДП (2010 – 2015 година):

- Хранене и помощ за приготвяне на храната;
- Помощ в домакинството;
- Хигиенно и санитарно обслужване;
- Помощ за излизане и придвижване;
- Съдействие за достъп до здравни услуги.

Дейност 1.6.1.2. Разкриване на Дневен център за стари хора и възрастни с увреждания.

Дневните центрове са основната форма на социална услуга в общността, предлагаща храна, дневна грижа и възможности за общуване. Освен тях, клубовете на пенсионера и други форми на услуги също осигуряват за старите хора възможности за разнообразяване на ежедневието, общуване, споделяне на придобит опит, възможности за осмисляне на живота и достойни старини. През периода на изпълнение на Стратегията ще се положат целеви усилия за подобряване на услугите в общността за дневна грижа – повече гъвкавост, адаптиране към индивидуалните потребности на всеки човек, предоставяне на възможности за избор на пакетни услуги от старите хора по отношение както на честотата на посещаемост, така и на видовете ползвани услуги.

Услугата се планира да бъде разкрита със капацитет 30 места.

През 2011 г. ще започне подготовка за разкриване на услугата с идентифициране на източници на финансиране и местоложение. От 2012 г. ще започне поетапно разкриване на планираната услуга.

Дейност 1.6.1.3. Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване, социален живот, дребни медицински и др. услуги за стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване.

Дейност 1.6.1.4. Разширяване на услугите в домашна среда – домашен помощник, социален асистент, личен асистент с увеличен капацитет.

Тези услуги осигуряват домашни грижи, помощ в домакинството, обслужване, помощ за излизане и придвижване и др. дейности в подкрепа на стари хора, които им позволяват по-дълго да живеят в своя дом и в семейна среда. Реалното увеличение на тези услуги през 2010-2015 г. ще зависи от предоставените възможности за финансиране по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”.

Мярка 1.6.2. Развитие на нова социална услуга от резидентен тип със среда близка до домашната за стари хора

Планира се разкриване на малък дом от семеен тип с малък капацитет за стари хора с ниски доходи, които не са в състояние да живеят сами. Освен битовите и здравните грижи е необходимо да се предоставят възможности за повече самостоятелност на живеещите в дома – домашен интериор, възможности да си готвят и да се грижат за себе си. С разкриване на новата услуга ще бъдат поети нуждаещите се на територията на общината, както и ще се изведат хора от съществуващите големи домове, което ще доведе и до намаляване на техния капацитет.

Дейност 1.6.2.1. Разкриване на малък дом от семеен тип за стари хора, с възможност за обособяване на самостоятелни спални помещения или спални помещения за максимум двама души. Подготовката за разкриване на услугата ще започне през 2012г. с идентифициране на източниците на финансиране и местоположението. От 2013г. ще започнат дейностите по поэтапно изграждане и разкриване на услугата на територията на общината.

4.2 Обобщена таблица за планираните услуги в община Ценово

Услуга, Вид	Потребители			Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Брой	Териториален обхват				
Център за обществена подкрепа	Деца от 0 до 18 години; Уяз- вими семейства с деца от 0 до 18 години от всички населени места в общините; Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; Деца жертви и извършители на насилие	годишно 80-90	Ценово	20	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, консултиране и подкрепа на семейства в риск, оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви	Ценово	Нова
Дневен център за възрастни хора	Стари хора		Ценово	30	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти	Ценово	Нова
Домашен социален патронаж <i>Общинска дейност</i>	Деца и лица с различни ув- реждания; Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в самооб- служването, които имат нужда от грижа в семейна среда Самотно живеещи стари хора в отдалечени нас. Места без достъп до услуги	152	Ценово	240	През 2009 се изпълняват дейности за доставка на храна. Мобилна услуга са обхванати всички населени места в общината. Разширяване на традиционните дейности на патронажа към обгрижване в дома, посредничество, помощ в домакинството и др.	Ценово	Налична
Личен асистент <i>услуга в общност- та по национална програма (към юни 2010)</i>	Деца и лица с различни увреждания. Стари хора с трайни увреждания, или с тежко здравословно състоя- ние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	15	Ценово	15	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, нуждаещи се от постоянно обгрижване в ежедневието си, като успоредно се осигурява заетост на лицето от семейството, което го обгрижва	Във всички общини от областта	финансира се по национални програми година за година

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Ценово (2010 – 2015)

Услуга, Вид	Потребители			Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местополо- жение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Брой	Териториален обхват				
Социален асистент- услуга в общността по ОПРЧР към юни 2010	Деца и лица с различни увреждания. Самотни стари хора с трайни увреждания, или в тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами	12	Ценово	10	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи	Ценово	Финансира се по ОПРЧР – дейност община
Домашен помощник – услуга в общността по ОПРЧР към октомври 2009	Самотни стари хора с трайни увреждания, и/или в силно нарушено здравословно състояние, които не могат или са затруднени да се обслужват сами и да организират бита си	59	Ценово	50	Осигуряване на грижи в семейна среда на самотни стари хора, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот. Помощ при организирането на ежедневни битови потребности.	Ценово	Финансира се по ОПРЧР – дейност община
Малък дом за стари хора със среда, близка до домашната	Стари хора със затруднения в самообслужването, с нужда от резидентна грижа		Ценово	20	Резидентна грижа – нужда от постоянно 24-часово обгрижване	Ценово	Нова

5 Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Изграждането на капацитет за реализиране на Общинската стратегия за социалните услуги в Ценово има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички участници в реализацията на стратегията, така че да осигури благоприятна среда, в която хората, ангажирани с нейното изпълнение – от административните позиции (отговорни за планиране и разкриването на нови услуги и финансовото им обезпечаване), до специалистите, които директно предоставят социални услуги за рисковите групи, да реализират пълния си потенциал.

В настоящия раздел са представени дейностите и мерките, насочени към развитие на капацитета на човешките ресурси, ангажирани както с управлението, така и с предоставянето на съществуващите услуги и целят да осигурят разнообразни възможности за повишаване на професионалната квалификация, обогатяване на опита, въвеждане на иновативни практики в социалната работа, използване на ефективни механизми за осигуряване на участието на хората от рисковите групи в процеса на повишаване на качеството и ефективността на предоставяните услуги. Планирани са и мерки за изграждане на капацитет, свързани с осигуряване на допълнителен ресурс от управленски кадри, специалисти и помощен персонал, който да осигури предоставянето на новите услуги, планирани за разкриване в продължение на целия период на реализиране на стратегията.

В отговор на идентифицираните потребности от развитие на съществуващия капацитет и на база на прогнозиране на необходимите човешки ресурси за новите услуги, заложи в Областната стратегия, са съгласувани следните цели по **приоритетно направление 2**:

Обща цел 2: Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги в община Ценово, с активното участие на всички заинтересовани страни, чрез:

- **Специфична цел 2.1.** Изграждане на капацитет за планиране и управление на социални услуги в общината и доставчиците на социални услуги.
- **Специфична цел 2.2.** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.
- **Специфична цел 2.3.** Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.
- **Специфична цел 2.4.** Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Специфична цел 2.1. Изграждане на капацитет за планиране и управление на социални услуги в общината и доставчиците на социални услуги

Мярка 2.1.1. Адекватно ресурсно обезпечаване на развитието на отделите, ангажирани с администрирането, управлението и развитието на социалните услуги на територията на общината.

Дейност 2.1.1.1. Осигуряване на адекватен брой служители (не по-малко от 2), ангажирани с разкриването и управлението на социалните услуги на територията на общината;

Дейност 2.1.1.2. Осигуряване на възможности за непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики, с цел развитие на капацитета на екипа, ангажиран с управлението на социалните услуги и на доставчиците, които да осигурят:

- Повишаване на капацитета на служителите за изследване на потребностите на общността и планиране на вида и обхвата на услуги по превенция на рисковите фактори и услуги за целевите групи в риск (деца, семейства, хора с увреждане, самотно живеещи стари хора и т.н.)
- Повишаване на компетентността на специалистите за финансово планиране и осигуряване и ефективно управление на финансовите средства и други ресурси, необходими за осъществяване на социалните услуги на територията на общината;
- Повишаване на компетентността за планиране и осъществяване на политики и програми за развитие на човешките ресурси, ангажирани с предоставянето на социални услуги в общината, обхващащи: развитие на системата на подбор, обучение, преобучение, управление и задържане на персонала, въвеждане на гъвкави системи за възнаграждения, обвързани с обема и качеството на предоставяните услуги и индивидуалното представяне и др.
- Повишаване на познанията на специалистите в отдела на общината по прилагането на съществуващата нормативната уредба и добрите практики за администриране и управление на социални услуги в България (държавно делегирана дейност; с финансиране от общинските бюджети или с друго външно финансиране, осигурено от дарители или със средства от проекти);
- Повишаване на уменията и промяна на нагласите към възлагане на предоставянето на социални услуги на външни доставчици – неправителствени организации или търговски дружества;
- Повишаване на капацитета за наблюдение и оценка, както и за оказване на методическа подкрепа за повишаване на качеството на предоставяните социални услуги на територията на общината.

Мярка 2.1.2. Да се изгради капацитет на общинско ниво за кандидатстване по и управление на средства от структурните фондове на ЕС и на други донорски програми.

Дейност 2.1.2.1. Осъществяване на поредица от базисни и надграждащи обучения за представители на екипите, управляващи социалните услуги в общините, представителите на регионалния център и на доставчиците, които да осигурят придобиване и надграждане на умения за:

- Познаване, анализиране и ефективно използване на възможностите на съществуващите финансови инструменти от национално финансиране и Структурните фондове на ЕС;
- Подготовка на проектни предложения. Основни умения за: трансформиране на проблемите в цели за постигане на промяна; подбор на специфични дейности и методи за интервенция, които осигуряват постигане на целите; планиране на необходимите финансови, човешки и материални ресурси за осъществяване на проекта; дефиниране на индикатори за проследяване на резултатите; планиране на мерки за осигуряване на качество на предоставените услуги, равен достъп и активно участие на потребителите в развитието и контрола по предоставяне на услугите; планиране на мерки и дейности за осигуряване на устойчивост.
- Управление на проекти, включващи: развитие на компетенциите за ефективно изпълнение на планираните дейности в рамките на проекта; добро управление на наличните ресурси; стимулиране на участието на всички заинтересовани страни; междуинституционално сътрудничество; документиране и популяризиране на

успешните практики и резултати от проекта; осъществяване на дейности за осигуряване на необратимост и устойчивост на промяната

Мярка 2.1.3. Развитие на професионални умения и опит за гъвкаво и ефективно управление на социалните услуги

В допълнение на подобряването на основните професионални умения на специалистите, ангажирани с администриране и управление на социалните услуги, се предвиждат следните дейности за изграждане на нов тип професионални компетенции, необходими за стартиране на нови услуги.

Дейност 2.1.3.1. Организиране на поредица от въвеждащи и надграждащи обучения за професионалистите, които ще бъдат ангажирани със създаването и управлението на нови социални услуги, за да се придобият нов тип управленски умения и практика за:

- Анализирание на потребностите, проблемите и ресурсите в общността, свързани с разширяване на обхвата, повишаване на ефективността или със създаване на нови социални услуги;
- създаване на методологии за новите услуги; организация на работата по предоставяне на новите услуги;
- изграждане на стратегии за популяризиране на услугите и спечелване на доверието на клиентите;
- развитие на междуинституционалното сътрудничество, както и привличане на представители на заинтересованите страни – граждани, НПО и пр. в процеса на осигуряване на ефективността и качеството на новите услуги;
- договаряне предоставянето на социални услуги и взаимоотношения в този процес;
- финансово управление и контрол;
- наблюдение и оценка на социални услуги, ориентирано към резултатите и постигнатото качество.

Дейност 2.1.3.2. Организиране на обучения, семинари и конференции за обмяна на опит и добри практики, осигуряващи развитие на професионалните компетенции за създаване и прилагане на ефективни системи за управление на човешките ресурси, които представляват съвкупност от:

- Процедури за подбор на персонал за новите услуги, съобразно предварително изяснени длъжностни и функционални характеристики за специалистите и помощния персонал, ангажиран с предоставянето на услугата;
- Дейности за привличане и развитие на специалисти, чрез стажантски програми;
- Дейности за привличане на специалисти чрез договаряне с други доставчици на социални услуги/или с НПО, в рамките на съществуващи или новосъздадени партньорски взаимодействия на местно и регионално ниво, с цел по-ефективно и гъвкаво използване на съществуващия набор от специалисти в общината или с цел оптимизиране на разходите за високо квалифициран персонал.

Мярка 2.1.4. Въвеждане на системи на супервизия

Разработването и въвеждането на ефективни системи за супервизия в практиката на доставчиците ще стимулира развитието на капацитета за реализиране на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги и ще осигури качество на предоставяните услуги.

Дейност 2.1.4.1. Поредица от обучения, които да развият капацитета на доставчиците на общинско и регионално ниво за осъществяване на супервизия, съобразена със спецификата на предоставяните услуги.

Дейност 2.1.4.2. Въвеждане на практиката за осъществяване на индивидуална и групов супервизия, като елемент от системата за управление на човешките ресурси и като средство за осигуряване на качество на предоставяните услуги.

Специфична цел 2.2. Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги

Мярка 2.2.1. Квалификация и умения на персонала, директно ангажиран в предоставянето на социални услуги

Целта на мярката е да се осигури непрекъснато повишаване на капацитета за предоставяне на социални услуги на специалистите и помощния персонал, директно ангажиран в предоставянето на услуги.

Дейност 2.2.1.1. Осигуряване на поредица от обучения за специалистите и помощния персонал, ангажиран в директното предоставяне на социалните услуги, които да осигурят:

- обогатяване на знанията и опита им за ефективна работа по случай;
- осигуряване на активното участие на клиента в процеса на работата по удовлетворяване на неговите потребности, подбор на специфичните дейности, свързани с предоставянето на социалната услуга;
- оценка на въздействието, документиране на добрите практики в работата по случай.
- придобиване на знания и умения за качествено предоставяне на социалните услуги, в които са ангажирани.

Дейност 2.2.1.2. Провеждане на обучения, които да осигурят усвояване на специфични умения за планиране на професионалното развитие и кариерно израстване, умения за работа в екип и ефективно общуване, работа по проекти, взаимодействие с различни институции, и др.

Дейност 2.2.1.3. Осигуряване на възможности за обучение, обмяна на опит и консултиране по въвеждане на практика за работа с доброволци при предоставянето на социални услуги;

Дейност 2.2.1.4. Осигуряване на възможности за участие в работни срещи, конференции, обучителни пътувания/стажантски програми и др. на регионално, национално и европейско ниво, осигуряващи обмен на опит и професионално развитие на специалистите, които директно предоставят социални услуги.

Специфична цел 2.3. Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.

Мярка 2.3.1. Умения за насърчаване на изграждането на партньорства и работа в мрежа

Дейност 2.3.1.1. Организиране на обучения, семинари, работни срещи и др. осигуряващи формиране и развитие на умения за изграждане и поддържане на ефективни партньорства на местно и областно ниво и работа в мрежа.

Дейност 2.3.1.2. Предоставяне на консултации, фасилитация, обучителни модули и обучения през практика за междуобщинско и междусекторно взаимодействие:

- Ефективно взаимодействие между общинска администрация, ДСП и НПО;

- Механизми и подходи за осигуряване на подкрепа от гражданския сектор за общинската стратегия; умения за мобилизиране на потенциала на НПО за управление и предоставяне на социалните услуги, инициране и изпълнение на мерки за социално включване на общинско и областно ниво;
- Обучения и консултиране за подобряване на условията за включване на НПО като външни доставчици на услуги.

Дейност 2.3.1.3. Създаване и използване на програми за обмен на различни професионалисти, в рамките на общините и в областта.

Дейност 2.3.1.4. Документиране и популяризиране на добрите практики в общините и в областта за осъществяване на партньорски взаимодействия при предоставянето и/или управлението на социални услуги и добрите практики за работа в мрежа при осъществяването на кампании за превенция на рисковото поведение или кампании за популяризиране на услугите.

Специфична цел 2.4. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Планираните обучения са предназначени предимно за изграждане на капацитета и практическите умения на Звеното за мониторинг и оценка (ЗМО), което е създадено на областно ниво за прилагане на системата за мониторинг и оценка на Стратегията.

Мярка 2.4.1. Изграждане на умения за мониторинг и оценка.

Дейност 2.4.1.1. Обучения на екипа (основен и разширен) на създаденото Звено за мониторинг и оценка (ЗМО), които включват следните модули:

- базисни познания за мониторинг и оценка;
- методът на логическата рамка;
- умения за планиране, изпълнение и координиране на дейности по мониторинг и оценка;
- формулиране на индикатори – количествени и качествени;
- систематизиране и анализ на данни по определени индикатори.

Дейност 2.4.1.2. Обучение чрез практика – развиване на практически умения за мониторинг чрез консултиране, съвети и подкрепа към екипа на ЗМО в хода на изпълнението на практическите задачи:

- подходи и умения за изграждане на мрежа на местно ниво;
- методи за събиране на теренна информация;
- събиране на данни по определени индикатори с участието на мрежата на местно ниво;
- консултации и практическо обучение при разработването на аналитични доклади, формулиране на предложения и препоръки към стратегията.

Практическото обучение ще се осъществява от външни експерти и с подкрепата на Техническото звено по деинституционализация към АСП и УНИЦЕФ в хода на изпълнението на конкретните задачи на ЗМО. По-интензивни консултации са необходими през първата и втората година от изпълнението на Областната стратегия, когато екипът на ЗМО ще натрупа достатъчен практически опит и умения.

6 Система на наблюдение и оценка

6.1 Цели и задачи на мониторинга и оценката

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

Конкретна цел 1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в община Ценово, чрез:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.

Конкретна цел 2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на областно и общинско ниво, чрез:

- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности / услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;
- Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените количествени и качествени индикатори в Плана за действие;
- Предоставяне на консултации и съвети на място на преките изпълнители на стратегията – общини, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на дейностите и качеството на социалните услуги.

Конкретна цел 3. Да се изработят комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие от изпълнението на Общинската стратегия от гледна точка на целевите рискови групи. Оценката обхваща критериите:

- Релевантност – съответствието на целите и интервенцията спрямо реалните проблеми и конкретните потребности и възможности на рисковите групи;
- Ефикасност на изпълнените дейности и постигнатите преки резултати по отношение на обема на дейностите, спазването на времевия график, планираните / вложените ресурси;
- Ефективност на Стратегията – оценка на реалните ползи и ефекти за обхванатите потребители на услуги, както и на степента на обхващане на идентифицираните групи, индивиди и общности в риск от изпълнените дейности в община Ценово. Оценката на качеството на предоставените социални услуги се осъществява през призмата на ефекта върху целевите рискови групи, роц се оценяват ползите за потребителите при задоволяването на техните потребности – индивидуални и общи за рисковата роцес;
- Въздействие на Общинската стратегия върху общия социален контекст, степен на постигане на дългосрочните цели, комплексна оценка на предизвиканите качествени промени в състоянието на социалната среда и рисковите групи;

- Устойчивост на дейностите, резултатите и ползите за целевите групи и продължението им след времевата рамка на Стратегията.

Конкретна цел 4. Да гарантира системното актуализиране на Общинската стратегия, подобряването на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки чрез:

- Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, дългосрочни и конкретни цели на интервенцията;
- Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;
- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;
- Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги по места;
- Идентифициране на добрите практики и научените уроци от осъществяването на Областната стратегия и мултиплициране на натрупания опит по места.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общината и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

6.2 Логическа рамка и ключови индикатори за успех на стратегията

В системата за мониторинг и оценка ще се следят два основни типа индикатори:

- **Базови индикатори за ситуацията**, които описват общия социален контекст и представят настъпилите промени в положението на рисковите групи в област Русе в сравнение с “изходната точка” в състоянието им при оценката на първоначално идентифицираните проблеми. Тези индикатори осигуряват обективно измерване на реалната постигната промяна в социалния контекст през времевата рамка на Стратегията и дават възможност да се оцени обективно цялостния ефект и въздействие от изпълнението на Областната стратегия.
- **Индикатори за прогреса** – индикатори, чрез които се проследява напредъка в постигането на специфичните цели на Стратегията и се измерват резултатите от интервенцията и осъществените дейности – социални услуги и мерки.

Тези индикатори за измерване на успеха са включени в Логическата рамка на стратегията, която представя логическата връзка между целите, очакваните резултати и дейностите.

Логическа рамка на Общинската стратегия

Визия	Общинската стратегия ще допринесе за: - създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите. - развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество			
Общи цели		Индикатори – базови индикатори за ситуацията	Източници на информация	Период на проверка
Обща цел 1	Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интегритета на семейства и общности.	Развита модерна социална политика в подкрепа на интегритета на семейства и общности в община Ценово в съответствие с националните приоритети за деинституционализация и европейските ценности, измерима чрез: • Осигурена подкрепа за поне 30% от уязвимите семейства и деца в ЦОП; • Поне 40% от уязвимите семейства и деца обхванати в комплексна програма за ранно детско развитие; • Постигнато намаляване с 30% на децата, настанени извън семейството си; • Поне 90% от децата в предучилищна възраст обхванати в детска градина; • Поне 98% от децата в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование; • Поне 30% от децата с увреждания обхванати в различни форми на заместваща, дневна грижа; • Намаление със 70% на децата в риск от отпадане от училище • Постигната степен на адаптиране на средата към нуждите на хората с увреждания; • Подобрени условия за самостоятелен живот в домашна среда на 30% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент; • Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 15% от старите хора в община Ценово с приоритетно обхващане на самотноживеещите; • Осигурени нов тип резидентни грижи в среда, близка до домашната, за 70% от нуждаещите се стари хора в община Ценово, които са затруднени да живеят сами.	- Аналитични доклади на независими експерти - Финален доклад за оценка на въздействието на Общинската стратегия - Годишни доклади за мониторинг на напредъка на изпълнението на общинската стратегия - Статистически данни на НСИ - Месечни и тримесечни справки от Цоп в РДСП - заповеди на кмет и решения на ОС за разкрити нови общински услуги в подкрепа на уязвими лица и семейства - Анализи на РДСП за оценката на потребностите, статистически данни от РДСП - Решения на ОбС и заповеди на АСП за разкриване на нови социални услуги - Проучване за обратна връзка от потребителите	
Обща цел 2	Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване	• Ползване на услугите на Ресурсен център за развитие на човешките ресурси; • Повишен капацитет за управление на СУ на поне 5 представители на общината, специалистите от социалните услуги; • Утвърдени системи за качество на социалните услуги; • Разширяване практиката на договаряне на социални услуги с външни доставчици.	- Проучване за обратна връзка от потребителите за качеството на СУ - Регистри на обучените, дипломи, сертификати - методически указания	

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Ценово (2010 – 2015)

	качеството на социалните услуги на територията на община Ценово, с активното участие на всички заинтересовани страни			
Обща цел 3	Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество	- Гарантиран достъп на уязвимите, рискови групи в община Ценово до минимален пакет социални услуги в резултат от изградените партньорства и мрежи между общини, сектори, институции; - Осъществени поне 1 междуобщинска социална услуга, обхващаща потребители от повече от 1 община;	- общински справки за предоставени финансови ресурси - Протоколи и решения на ОбС - Подписани междуобщински и междусекторни споразумения - Срещи и дискусии – общини и област -Доклади на ЗМО -Мониторингови доклади от изпълнението на общин-ските програми и планове за развитие	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнение на дейностите	Ключови индикатори за ефекта	Източници на информация	Период на проверка
Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията					
1.1. Разширяване на мрежата от социални услуги за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.	1.1.1. Предоставяне на подкрепа на поне 30% от уязвимите семейства и деца в Центъра за обществена подкрепа. 1.1.2. Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в цялата община Ценово с обхват на поне 40% от уязвимите	- Разкрит ЦОП в общината; - Постепенно увеличаване на капацитета на ЦОП в общината от 2012 до 2015 ; - Обхванати 80-90 ползватели годишно в община Ценово (до 2012 г.); - Информационни кампании сред семействата от етническите малцинства за ползване на услугите на кабинета за семейно	- Създаване на ЦОП % обхванати уязвими семейства и деца в програмата за ранно детско развитие; - Повишен родителски капацитет на 20-30 семейства годишно; - Постигнато обхващане в услуги за превенция на 100% от майките /новородените в риск от изоставяне; - Осигурено обхващане на 98% от	- Статистически данни на НСИ - Проучване за обратна връзка от потребителите - месечни и тримесечни справки от ЦОП в РДСП - Социологически анкети, проучвания	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнение на дейностите	Ключови индикатори за ефекта	Източници на информация	Период на проверка
	семейства и деца 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца и настаняването им в специализирани институции. 1.1.4. Обхващане на децата в предучилищна възраст в детска градина и на всички деца в задължителна училищна възраст в подходяща форма на образование. 1.1.5. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца в цялата община и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик 1.1.6. Превенция на отклоняващо се и рисково поведение и подкрепа за преодоляване на последиците от него при деца и младежи.	планиране в Бяла; • Работеща програма за ранна превенция на изоставянето; • Обхващане на децата в образователни инициативи, извънкласни и извънучилищни дейности; • Реализирани инициативи и кампании за превенция на насилието и рисковото поведение във всички училища; • Разширен спектър на услугите за деца, младежи, възрастни с рисково поведение, жертви на насилие и трафик, зависимости.	подлежащите деца в задължителна подготвителна група; • Повишена училищна посещаемост с 20% годишно; • Намалено отпадане от училище с 25% годишно; • Предоставени услуги /подкрепа/ реинтеграция за 100% от децата и лицата жертви на насилие, зависимости и рисково поведение.	- заповеди на кмет и решения на ОС за разкрити нови общински услуги в подкрепа на уязвими семейства и деца - Статистически данни и справки от РИО на МОМН - срещи в училищата с деца, родители, учители - Справки и отчети на социалните услуги -годишни доклади, статистически данни и отчети на РЦЗ и общинска администрация	
1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.	1.2.1 Предоставяне на подкрепа на роднините и близки, които са поели грижата за дете. 1.2.2. Широко развитие на приемната грижа. 1.2.3. Развиване на услуги в	• Осигурени достатъчни човешки и други ресурси в ЦОП за пълноценна работа с биологичните и разширените семейства с цел реинтеграция на деца в риск от изоставяне; • Развита услуга Приемна грижа на общинско ниво с включване на поне 10 приемни семейства	• Подобрена резултатност с 25% на услугите за реинтеграция на деца в биологичното и разширеното семейство; • Предоставено обучение на всички кандидат-осиновиелите • Създаване на приемни семейства;	- данни на ОЗД - решения на ОбС и заповеди на АСП за разкриване на нови социални услуги -Доклади на ЗМО - Доклади на ОЗД, ДСП	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнение на дейностите	Ключови индикатори за ефекта	Източници на информация	Период на проверка
	подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени във всички населени места на общината.	до края на реализацията на стратегията; - Повишена информираност за проблемите на децата в риск; - Разширени услуги в подкрепа на осиновяването, предоставяни от ЦОП;		- анализи и данни на РДСП	
1.3. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.	1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания. 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства. 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за поне 30% от децата с увреждания според вида на техните увреждания, отглеждани в семейна среда 1.3.4. Осигуряване на качествена интегрирана предучилищна подготовка и образование за децата с увреждания.	- Разнообразни услуги предоставяни на деца с увреждания чрез мобилни екипи; - Брой / процент деца с увреждания, обхванати в предучилищна подготовка и образование; - Планирани и изпълнявани общински мерки за достъпна среда в детските градини и училищата	- Постигнато обхващане в услуги за ранна интервенция и подкрепа на 100% от случаите на деца с увреждания; - Осигурена заместваща грижа – почасова, дневна, за няколко дни – с едновременно капацитет за поне 30% от семействата с деца с увреждания; - Осигурено включващо обучение в масовите училища на 100% от децата с увреждания при нужда с подкрепата на ресурсни учители - Постигната степен на адаптиране на средата към нуждите на децата с увреждания	- Данни на АХУ, - Данни на общината Справки и отчети на СУ - Статистически данни и справки от РИО на МОМН - обратна връзка от потребителите - база данни на ОЗД и ДСП	
1.4. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на включването и реализацията	1.4.1 Ползване на услугите на ЦСРИ в друга община чрез мобилен екип с цел обхващане на хората с увреждания на цялата територия на община	- Осигуряване на услуги от ЦСРИ за 20 потребители, които да се обслужват мобилно. - Предоставяне на рехабилитация за 30 възрастни с увреждания	- Осигурена рехабилитация и услуги за 100 лица с увреждания средно на година; - Осигурени услуги в домашна среда за 20% от хората с	-годишни доклади, статистически данни и отчети на РЦЗ и общински	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнение на дейностите	Ключови индикатори за ефекта	Източници на информация	Период на проверка
на лицата с увреждания.	Ценово. 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства. 1.4.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания.	към планирания за разкриване Дневен център; - Увеличен с 30% капацитет на услугите Домашен социален патронаж, ДП, СА, ЛА; - Включени допълнителни дейности за помощ в ежедневието на потребителите с увреждания към патронажите; - Развити гъвкави услуги за заместваща грижа поне в 2 населени места на общината; - Развиване на общинска услуга специализиран транспорт за хората с увреждания; - Поне 5% от хората с увреждания обхванати в програмите на ДБТ за трудово посредничество, достъп до квалификация и заетост	увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент, заместваща грижа;	администрации - данни и справки от ДБТ - Доклади на ДСП - отчети на мобилни екипи - заповеди на кмет и решения на ОС за разкрити нови общински услуги за хора с увреждания	
1.5. Създаване на социални услуги за подкрепа на социалното включване и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.	1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни към ЦОП в общината.	Предоставени консултации и превенция за лица със зависимости и рисково поведение на територията на общината от изградения Консултативен център към ЦОП.	- Осигурени услуги и консултиране при необходимост за лица със зависимости и рисково поведение. - Ползване на възможности за временно настаняване и подкрепа за социална реинтеграция на хора със зависимости в Центъра за временно настаняване в гр. Русе;	- анализи и статистически данни от НПО, МКБППМН, МВР, ДСП, ДАЗД - данни и справки от ДБТ	
1.6. Разширяване на мрежата от социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.	1.6.1. Създаване на комплекси от услуги за стари хора в общината; 1.6.2. Развитие на нова услуга	- Увеличен с 30% капацитет на услугите Домашен социален патронаж, ДП, СА;ЛА - Включени допълнителни дейности към патронажите за	Подобриени услуги в домашна среда за 30% от старите хора – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и	- Статистически данни на НСИ - заповеди на кмет и решения на ОС за разкрити нови	

Специфични цели	Мерки, дейности	Преки резултати / индикатори за изпълнение на дейностите	Ключови индикатори за ефекта	Източници на информация	Период на проверка
	от резидентен тип със среда близка до домашната за стари хора с капацитет 20 места.	помощ в ежедневието на самотно живеещите стари хора в общината; - Разкриване на Дневен център за стари хора и възрастни с увреждания. - Разкриване на Малък дом за стари хора със среда близка до домашната.	личен асистент; - Осигурени дневни и почасови грижи, консултации и подкрепа за поне 120 стари хора годишно в община Ценово. - Създадена услуга – нов тип резидентна грижа в среда, близка до домашната.	услуги в подкрепа на старите хора - отчети на мобилни екипи - срещи и посещения за обратна връзка от потребителите - доклади от ЗМО	

6.3 Изграждане на система за мониторинг и оценка на стратегията

6.3.1 Създаване на звено за мониторинг и оценка

Оперативното изпълнение на дейностите изисква да се обособи Звено за мониторинг и оценка (ЗМО) с ясни и конкретни задачи и отговорности, което да разполага с относителна независимост от преките изпълнители на услугите и мерките за социално включване.

Структура: ЗМО ще се създаде като структура в рамките на Областна управа с участието на РДСП, която да работи в партньорство/в мрежа с териториалните работни групи по общини.

Основният екип обхваща представители от Областна управа (от експертите към Комисията по социално подпомагане към областния съвет), от РДСП, РЦЗ и РИО на МОМН, които работят по трудов договор в посочените институции, но които са натоварени с допълнителни конкретни задължения за прилагане на системата за мониторинг и оценка на Областната стратегия. Новите им задължения по мониторинга и оценката се включват в длъжностните характеристики, като се препланира работното им време с оглед поемането на новите отговорности.

Разширеният екип включва координаторите на Териториалните работни групи всяка община, представител на ДАЗД (Русе) и по един представител на ДСП в Русе, Бяла, Две могили и Ветово.

В рамките на стратегията са предвидени специализирани обучения на екипите на ЗМО за усвояване на базисни познания и умения по мониторинг и оценка, събиране и обработване на данни и др.

Задачите и отговорностите на ЗМО се разпределят между двата екипа.

Основен екип:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в област Русе;
- Планира дейностите за мониторинг и оценка – изработва и съгласува дългосрочните и годишните оперативни планове за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията;
- Изпълнява посещения на място за наблюдение на дейности и социални услуги в общините;
- Предоставя консултации и практически съвети на доставчиците на услуги за подобряване на дейностите по места;
- Събира информация на областно ниво и систематизира данните;
- Изработва общ годишен мониторингов доклад за изпълнението на Стратегиите, който се представя за обсъждане и одобрение на Областния съвет за развитие;
- Заедно с разширения екип формулира ключовите мониторингови въпроси и въпросите, на които трябва да даде отговор междинната и крайната оценка;
- Организира възлагането и провеждането на външна оценка на изпълнението на Стратегията.
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.

Разширен екип:

- Участва в планирането на дейностите по мониторинг и оценка;

- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира информация за базовите индикатори по общини;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Оказва съдействие и логистика за проучвания, оценки, и др. дейности, осъществявани от външни експерти или организации в съответната община;
- Организира дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

6.3.2 Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планът за действие по прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда разработване и приемане на:

- (а) дългосрочни планове за тригодишен период – първият период обхваща 2010-2012 г. и вторият период – 2013-2015 г.;
- (б) годишни оперативни планове за дейностите по мониторинг и оценка за всяка година от изпълнението на стратегията.

Дългосрочните и годишните планове за мониторинг и оценка се разработват от основния екип на ЗМО, съгласуват се с разширения екип и се внасят за приемане от Областния съвет за развитие като част от годишния отчет по изпълнението на Стратегията и оперативния план за действие през следващата година.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните за ключовите базови индикатори за ситуацията;
- Събиране на информация и анализ на индикаторите за процеса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;
- Провеждане на междинна оценка на релевантността и ефективността на Стратегията – в края на третата година от външен екип от експерти. Заключенията и препоръките от Междинната оценка се използват при планирането на следващия тригодишен период от изпълнението на Стратегията.
- Финална оценка на ефективността и въздействието на Стратегията – провежда се в края на шестата година от външен експертен екип. Заключенията и препоръките от оценката се използват през следващия период след 2015 година;
- Разпространение на заключенията и препоръките от мониторинга и оценката;
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в приоритетните направления, целите, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като:

- тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

Раздел В: План за действие

7 Институционална рамка на изпълнението на стратегията

7.1 Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общината, доставчици на услуги и други заинтересовани страни в изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

7.1.1 Община

Общината отговаря за цялостното изпълнение на общинската Стратегия за развитие на социалните услуги. За тази цел те разработват, приемат и прилагат общинска програма за развитие на социалните услуги и план за действие. Нормативно установено е, че местното самоуправление се осъществява от общинския съвет, а местната изпълнителна дейност – от кмета и общинската администрация. Така или иначе в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местната власт разработва и изпълнява **интегрирана политика** за развитие на хората в риск като комбинира ресурсите и координира дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общината е доставчик на социални услуги. Общината развива интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението ѝ и оценка на нуждите на групите в риск.

Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

Роля на **кмета** на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията им и

след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;

- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- След съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от общинския съвет;
- Осъществяват годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск.
- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в областната стратегия.

Общественият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в конкретната общината. Неговата роля в изпълнението на стратегията е свързана с:

- Обсъждане на общинската стратегия и осъществяване обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, съобразно стратегията;
- Стимулиране на партньорството между местната власт и доставчиците на социални услуги за реализиране на планираните дейности в стратегията на територията на общината.

Местните власти носят конкретни отговорности също за инициирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общината поема и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координира и инициира развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и превенция на рисково поведение на деца съвместно с училищата и центъра за обществена подкрепа;
- Отговаря и осигурява условия за обхващане на всички деца на територията на общината в подготвителни групи, гарантира спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;
- Координира и инициира развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за наваксване на образователни пропуски;
- Развива смесени социално образователни услуги в Центъра за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;
- Развива интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст чрез комбиниране на ресурсите на Домашен социален патронаж, националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на

заетост (НПСПОЗ), клубовете на пенсионера и читалища; Разширява функциите на патронажа и развиват мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;

- Осигурява условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на транспорт и на достъпна среда.

7.1.2. ДСП – Бяла (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) носи отговорност и изпълнява конкретни задачи при реализирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Прави предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги;
- Прави предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализира данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца в детски градини и предучилищно образование; съвместно с ЦОП в общината ОЗД работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисково поведение.

7.1.3. Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)

Ролята на Държавната агенция за закрила на детето включва:

- Оказва методическа помощ на областна управа, местни власти и администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социалните услуги в областната стратегия за децата;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

7.1.4. РИО на МОМН

Регионалният инспекторат по образованието на МОМН Русе отговаря съвместно с РДСП Русе за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълняват и Екипът за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОМН, както и Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПНОВДУСОП за област Русе. РИО на МОМН:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания отглеждани в семействата;
- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделът за закрила на детето и ЦОП в общината;

- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;

- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Русе в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;

7.1.5. Дирекция Бюро по труда

Дирекция Бюро по труда участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности) и мерки за подкрепа на семействата и групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на дирекцията „Бюро по труда“ по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;

- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;

- Разработване на мерки и програми съвместно с общината за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;

- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;

- Активно взаимодействие с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе.

7.1.6. Регионален център по здравеопазване – Русе

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от Регионален център по здравеопазване (РЦЗ) и Регионален съвет по здравеопазване. РЦЗ отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на област Русе. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на област Русе.

7.1.7. Участие на НПО

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях могат да участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в област Русе. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината и областта за хора в риск. Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите НПО разработват интегрирани политики и мерки за социално включване. Участват в иниципирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

7.2 Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като **приоритетно направление 3** в Общинската стратегия със следните **цели и задачи**:

Обща цел 3. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество чрез:

- **Специфична цел 3.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- **Специфична цел 3.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

При изпълнението на Стратегията са заложили конкретни дейности за развиване и апробиране на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общини и сектори в решаването на проблемите на рисковите групи. В плана за първата година на стратегията е предвиден консултативен процес на две нива – политическо и експертно – за разработване на модели и процедури на взаимодействие между ангажираните заинтересовани страни.

В община Ценово ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за иниципиране /изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги – определят се рамкови правила и области на съвместна работа; формализират се и се издигат на по-високо ниво традиционно добри взаимоотношения
- Партньорства – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;

- Обществени форуми – с периодично действие и вземане на консенсус и конференции с консенсус;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи.

При развитието на междусекторното сътрудничество се разчита и на подкрепата на местния бизнес. Необходимо е разграничаване на стопанските интереси от обществените отговорности на бизнеса. Негови представители могат да участват в изпълнението на част от дейностите в стратегията:

- като партньор в публично-частните партньорства (за интегриране на пазара на труда на младежи, напускащи специализираните институции, за изграждане на социална инфраструктура, поддържане на различните сгради за социални услуги, социално предприемачество.);
- при финансиране и съфинансиране на пилотни алтернативни социални услуги, които са от особено значение за решаване на проблемите на рисковите групи, но са извън кръга на държавното финансиране.

8 Ресурси и източници на финансиране

8.1 Необходими средства за финансиране на социалните услуги в община Ценово

За финансиране на дейностите за реализация на Стратегията за периода 2010 г. – 2015 г. по години са нужни средствата, посочени в таблица 1. При тяхното определяне са отчетени включените в РМС 29 от 23.01.2009 г. дейности, разглеждани като държавно делегирани и местни дейности по функция 5 „Социално осигуряване, подпомагане и грижи”. Наред с това са отчетени и такива социални услуги като “приемна грижа”, за която все още няма утвърден финансов стандарт, както и предоставяните услуги по програма “Асистенти на хора с увреждания”, която действа вече редица години, но се утвърждава по отделни години с годишна заповед. При разчета на необходимите средства се отчита фактът, че страната се намира в сериозна финансова, в т.ч. и бюджетна криза, поради което за развитието на социалните услуги, където за финансиране на държавно делегираните дейности водеща е ролята на държавния бюджет, особено през първата година от прогнозния период не може да се очаква рязко увеличаване на средствата.

Като база за извършване на прогнозата за текущата издръжка са използвани действащите единни финансови стандарти, утвърдени с РМС 29 от 23.01.2009 г. С оглед на посочената кризисна ситуация за 2010 г. разходните равнища за социалните услуги не са променени. Увеличение на финансовите стандарти са предвидени за следващите години – 2011 г. с 2%, за 2012 г. с 5%, за 2013 г. с 10%, за 2014 г. с 14% и за 2015 г. с 19% спрямо изходната (2009) година. Това е достатъчно песимистична прогноза, тъй като посочените равнища са в рамките на допустимата инфлация, която може да се очертае след излизане на страната от рецесията.

При определяне на източниците на финансиране се дава приоритет на делегирането от държавата на средства за общината, която е призвана да предоставя социалните услуги съобразно местните потребности. При осъществяване на по-сериозни стъпки в сферата на социалната децентрализация може да се очаква постигането на по-голяма финансова самостоятелност. Но даже и да се реализира подобна дълги години отлагана реформа, не може да се очаква значителна промяна в нагласата на общината по отношение на необходимото финансиране за социалните услуги в своите общности, поне в рамките на периода на действие на настоящата стратегия. Ето защо се очаква плавно покачване на местните разходи за

социални дейности в абсолютна стойност при запазване на водещата роля на държавно делегираните средства в структурно отношение.

Таблица 1

**Средства, необходими за финансиране на социалния сектор в община Ценово за периода
2010 г. – 2015 г.(лв.)**

Година	2010	2011	2012	2013	2014	2015
За издръжка	127200	180540	238980	306020	317148	331058
За капиталови разходи	120000	111000	107000	110000	128000	148000
Общо средства	247200	291540	345980	416020	445148	479058

Наред с това съществуващите сега утвърдени нормативно (по списък) социални услуги (заведения) в близко бъдеще трябва да се променят както по състав, така и по критерии за определяне на конкретния размер на отпусканото финансиране за тяхната издръжка. Първата важна стъпка в това направление би трябвало да стане с приемането на обсъждания минимален пакет от социални услуги с всеобщ достъп, с което би трябвало да се промени конфигурацията на социалните услуги, предоставяни от общината.

Промяната се изразява в разширяването на номенклатурата от нови услуги, които общината ще трябва да осигурява на своите общности при осигуряване на съответното финансиране. Наред с това трябва да се има предвид, че използването на капацитета (на заведенията) като база за определяне на размера на годишното финансиране чрез единен финансов стандарт и сега не е удачно за една част от социалните услуги (особено за услугите в общността). В този смисъл трябва да се започне сериозна работа в посока на намирането на адекватни критерии за определяне на единните финансови стандарти, както и на финансирането на социалните услуги (заведения) в променящата се социална среда, когато потребностите на населението от социални услуги ще започне да се насища и намалява по отношение на едни и утвърждаването на други.

Това ще окаже определена модификация на начина на финансиране и определяне на конкретния размер на финансовите средства за конкретните услуги през прогнозния период. Поради високата степен на неопределеност на очакваните последици, и преди всичко утвърждаването на нов модел на финансиране чрез използването на различни критерии при изграждане на финансовите стандарти за някои социални услуги, на този етап трудно може да се предвиди за кои услуги и кога какви променени ще настъпят. Ето защо в разчетите не са включени конкретно определени поименно нови социални услуги с нови стандарти, а се разглеждат общо като средства за нови услуги. В резултат на това за последните две-три години от прогнозния период са предвидени допълнително средства за издръжка и капиталови разходи, които не могат да се обвържат пряко със сега действащата номенклатура на социални услуги.

Промените, които се очаква да настъпят във финансирането на текущата издръжка, без съмнение ще засегнат и механизмите за отпускане и усвояване на средства за капиталови разходи. Още повече, че вече се очертават някои пропуски в направленията на действащите оперативни програми, отнасящи се до социалния сектор. След приключване на първия кръг през 2013 г. и със стартиране на новите оперативни програми през 2014 г. може да се очаква по-активно и целенасочено да се обвържат техните цели и задачи с потребностите на населението от социални услуги. В резултат на това една част от недостигащите средства за инвестиции, които държавният бюджет сега не може да осигури, ще могат по-широко да се

финансират по мерки на новите оперативни програми. С оглед на това в общините могат да бъдат подготвени предварително проекти, които да започнат своята реализация в инвестиционната си част в рамките на прогнозния период.

С оглед на казаното за целия прогнозен период за община Ценово се определят като минимално необходими 2224946 млн. лв. или 2,7% от всички необходими средства за областта.

Най-голямо е увеличението на инвестициите през 2012 г. спрямо 2010 г., тъй като се очаква определено съживяване на икономиката през 2011 г, особено през 2012 г., когато от държавния бюджет ще могат да се заделят повече средства за социални услуги, в т.ч. и за инвестиции, отколкото за социално подпомагане, което ще погълне значителна част от бюджетните средства през 2010 г.

8.2 Други необходими ресурси

Важен фактор в развитието на социалните услуги е кадровата осигуреност на действащите и предвидените за разкриване социални услуги. Общината трябва да предвиди средства за придобиване на подходяща квалификация за тези, които се предвижда да постъпят в сектора на работа през следващия период. Наред с това подходяща квалификация и преквалификация трябва да придобият и общинските служители, които са отговорни за социалните дейности. Така че към групата на обучаващите трябва да се предвидят и работещите сега общински служители, както и предвидените допълнително минимум две лица за всяка община. Във връзка с това е подходящо да се формират партньорства с обучаващи организации и институции за организиране на обучителни курсове, финансирани по оперативните програми (ОП Развитие на човешките ресурси и ОП Административен капацитет).

С оглед на териториалното разполагане на социалните услуги, общината трябва да направи пълен списък на възможните обекти (сгради, помещения и пр.), които могат да се използват за разкриване на социални услуги. Такъв на този етап липсва. Възможните обекти трябва да са съобразени с визията за развитие на социалните услуги, заложена в стратегията, като се елиминира всякакво маргинализиране на тяхното предоставяне.

Към средствата, които непосредствено се предвиждат за развитие на социалните услуги, трябва да се добавят и тези, които в значителна степен подобряват социалния статус на нуждаещите се. Те се отнасят към други бюджетни функции (по Единната бюджетна класификация), но могат да доведат до елиминиране на някои потребности от социални услуги. Става дума за осигуряване на общински социални жилища за бедни и самотни семейства, за подобряване на транспортните връзки между общинския център и селищата от общината, като се стимулира развитието на частната инициатива.

Наред с това общината има сериозни възможности за развитие на различни клонове на икономиката в своя район, като се имат предвид някои от мерките по ОП „Развитие на селските райони”, ОП “Регионално развитие”, другите оперативни програми и програмите за трансгранично сътрудничество.

8.3 Източници на финансиране

Първо, основен източник на финансиране в прогнозния период на социалните услуги остава републиканския бюджет. От него ще се финансира **главно текущата издръжка** на социалните услуги. През следващите 3 години не се очаква общината да може да заделя от собствените си източници допълнителни средства за издръжка на държавно делегирани дейности. За тях остава поддържането и развитието на домашния социален патронаж, другите местни услуги, както и предоставянето на услугите „социален асистент” и „домашен помощник”. При благоприятно развитие на икономическата конюнктура може да се очаква да се отделят

средства за подобро и разширено развитие на предоставяните като държавно делегирани социални услуги.

Второ, издръжката за местни социални услуги се финансира от собствени източници. Една част от разходите за тази издръжка, както и разходите за издръжка на някои алтернативни услуги, които се получават от нуждаещите се без направление на Отделите за закрила на детето или друга отговорна специализирана държавна институция след въвеждането на задължителния минимален пакет от социални услуги с всеобщ достъп, мога да се покрият от установените официално от общинската администрация такси. В настоящия момент системата на домашния социален патронаж подсказва конкретни модели за установяване на подобен род такси.

Трето, финансирането на инвестициите, свързани с основния ремонт, изграждането на нови обекти за социални услуги и тяхното оборудване и обзавеждане, отново ще бъде главно осигурено от републиканския бюджет, в това число и със средства от оперативните програми.

Четвърто, средствата за квалификация и преквалификация на необходимия персонал могат и трябва да се осигурят в необходимия размер от ОП „Развитие на човешките ресурси” и ОП “Административен капацитет”, като се подготвят няколко проекта с подходящи обучители. От ОП „Развитие на селските райони” общината може да получи средства за осигуряване на своята инфраструктура в зависимост от особеностите на обявените мерки.

Пето, в Русенска област все още няма нагледен опит за разкриването на домове за възрастни хора от частни лица. Но в тази посока трябва да се работи, като част от средствата, предвидени за разкриване на домове за стари хора, могат да дойдат от този сектор. По такъв начин по-високо доходните възрастни ще могат да ползват подходяща услуга, без да товарят общинските, а значи и републиканския бюджет с определената в единния финансов стандарт издръжка за този тип домове.

9 Етапи в изпълнението на стратегията

9.1 Основни етапи

Общинската стратегия за развитието на социалните услуги в община Ценово обхваща 6-годишен период (2010 – 2015), в който се обособяват два етапа с продължителност по 3 години за изпълнение на стратегията, всеки от които започва с период на подготовка и интензивно оперативно планиране, както следва:

	Период	Дейности
Подготвителен етап	2010, първа половина	• Изготвяне и приемане на Общинска стратегия за социалните услуги • Оперативно планиране на интервенцията през първите 3 години • План за действие 2010
Първи етап	2010 – 2012	• Изпълнение на дейностите по стратегията
Оценка и препланиране	2012, четвърто тримесечие – 2013, първо тримесечие	• Междинна оценка на постигнатите резултати и ефекти от стратегията • Препланиране на следващия тригодишен етап в съответствие със заключенията и

	Период	Дейности
		препоръките от междинната оценка
Втори етап	2013 – 2015	• Изпълнение на дейностите по стратегията
	2015	• Финална оценка на въздействието от Общинската стратегия

Подготовката за стартиране на Стратегията през първата половина на 2010 г. Обхваща няколко основни компонента, чрез които се поставя основата за успешното изпълнение на същинските дейности и постигането на целите, резултатите и цялостния ефект от областната стратегия:

- Изготвяне и приемане на Общинска стратегия – планове за социалните услуги на основата на Областната стратегия
- Адаптиране на общинския план за развитие на социалните услуги към приоритетите, целите и принципите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги
- Осигуряване на партньорство и подкрепа от заинтересованите страни на ниво община
- Осъществяване на информационни срещи и консултации между представители на общински съвет, общинска администрация, доставчици и други представители на общността
- Провеждане на срещи и открити дискусии с НПО, граждани, (практиката на подобни срещи следва да продължи най-малко 2 пъти годишно при планиране на развитието на социалните услуги и отчитане на резултатите от дейностите по предоставяне на услугите; споделяне на опит и добри практики)

9.2 Комуникационна програма

Настоящата комуникационна програма представлява неразделна част от Общинската стратегия за развитие на социалните услуги (2010 – 2015) на община Ценово. Популяризирането на стратегията е сред приоритетните задачи на администрацията на Община Ценово.

9.2.1 Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма

Основните цели на комуникационната програма на Общинската стратегия за развитие на социални услуги в Ценово (2010 – 2015 г.) са:

- да представи и **популяризира** сред широката общественост и заинтересованите страни **резултатите, ползите и положителните ефекти** от изпълнението на Общинската стратегия;
- да спомогне за изграждане на **обществена подкрепа към политиките на социално включване**;
- да допринесе за повишаване на **чувствителността в обществото** към проблемите на децата и семействата в риск и към уязвимите общности.

Водещите принципи на комуникационната програма са:

- **Целенасоченост** – ясно дефинирани цел и аудитория на всяко комуникационно послание, свързано с Общинската стратегия;

- **Прозрачност** – яснота и всеобхватност на информацията, разпространена в общественото пространство за Общинска стратегия;
- **Достъпност на информацията** – достигане на посланията до най-голям брой заинтересовани лица;
- **Качество на информационните ресурси** – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания;
- **Ефективност на комуникационните послания** – целенасочено ориентиране на информационния поток, обслужващ Общинската стратегия за развитие на социални услуги, в посока към промяна на консервативни обществени нагласи.
- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Общинската стратегия за развитие на социални услуги.
- **Широко междуобщинско и междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен.

Специфичните цели на комуникационната програма се очертават в следните посоки:

Специфична цел 1: Популяризиране на концептуалната рамка на Общинската стратегия за развитие на социални услуги и на предвижданите социални услуги – настоящи и нови услуги, планирани в резултат от проучените реални потребности на рисковите групи на територията на община Ценово чрез:

- **Дейност 1.1:** Организиране на работни срещи с участието на представители на заинтересовани страни за запознаването им с Общинската стратегия за развитие на социални услуги;
- **Дейност 1.2:** Изработване и разпространение на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране;

Специфична цел 2: Привличане подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги чрез:

- **Дейност 2.1:** Подготовка и разпространение на информационни и комуникационни материали по приоритетите на общинската стратегия от страна на заинтересованите страни;
- **Дейност 2.2:** Организиране на семинари с участници от заинтересованите страни за провокиране на широка обществена дискусия по проблемите на рисковите групи и предоставянето на социални услуги.

Специфична цел 3: Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение чрез:

- **Дейност 3.1:** Ангажиране на партньорите с подготовка на информационни кампании разпространение на комуникационни материали свързани с изпълнението на общинската стратегия за развитие на социалните услуги.
- **Дейност 3.2:** Организиране на дискусии форуми с представители на заинтересованите страни за хармонизация на възникнали различия по отношение на прилагането на Общинската стратегия за развитие на социални услуги.

Специфична цел 4: Представяне на възможностите за развитие на местните капацитети за управление и предоставяне на социални услуги чрез:

- ***Дейност 4.1:*** Организиране на мотивационни семинари за бъдещи участници в обучения;
- ***Дейност 4.2:*** Организиране на срещи за представяне на заложените нови услуги, мерки и дейности за развитие на местните капацитети за управление и предоставяне на социални услуги;

Специфична цел 5: Мултиплициране на модела за планиране, популяризиране на добрите и иновативни практики за решаване на социалните проблеми, развитие и предоставяне на социални услуги на областно ниво и създаване на предпоставки за неговата устойчивост във времето чрез:

- ***Дейност 5.1:*** Ангажиране на местните органи и институции с разпространение на общинския модел за планиране и неговото представяне като унифициран модел за развитие на регионално ниво.
- ***Дейност 5.2:*** Организиране на дискуссионни форуми с участници от заинтересованите страни за провокиране на широки обществени дискусии за генериране на решения по актуални социални проблеми в общината.
- ***Дейност 5.3:*** Публикуване и разпространение на комуникационни и информационни материали за иновативните, работещи практики, свързани с решаването на актуални социални проблеми в общината.

Председател на ОбС:

/П. Ангелов/

9.2.2 Оперативен план с времеви график за изпълнение на Общинската стратегия

№	Услуга / дейност / мярка	местоположение	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Източник на финансиране	Изпълняваща организация
1.	ЦОП – Ценово – подготовка за изграждане и разкриване ¹	Ценово							Общ. Бюджет Опер. Прогр.	Община
1.1.	ЦОП Ценово – предоставяне на услуги ²	Ценово							ддд ³	Община и доставчик
2.	Училище за родители и превенция на изоставянето	Ценово								ЦОП, РЦЗ, община, РО - Бяла
3.	Общински политики за подкрепа на социалните ресурси на уязвими семейства ⁴	Ценово								Община, ЦОП, СУ
4.	Общински политики за достъп до образование	Ценово								Община, РИО, у-ща
5.	Програми и кампании – превенция на рисковото поведение ⁵	Всички училища в общината								Община, МКБППМН РИО, ЦОП, у-ща
6.	Обучение за разпознаване случаи на насилие	Община Ценово								Регионален център за човешки ресурси
7.	Мерки за реакция на насилието над деца и експлоатация на детски труд	Община Ценово							Текуща дейност	ДСП, МКБППМН, ОЗД, ЦОП, община
8.	Извънкласни и извънучилищни дейности	Училищата в общината							Проектно финансиране	Училища, НПО, РИО, ЦОП
9.	Дейности по приемна грижа на общинско ниво	ЦОП в общината							ддд	ЦОП
10.	Мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища	Община Ценово							Бюджет образование, проекти	Община, училища детски градини, РИО, НПО, РЦЗ
11.	Общински политики за подкрепа на хора с увреждания	Община Ценово							Общ.бюджети проекти	община
12.	Смесени социално-образователни услуги за	Община Ценово,							Собств. сред-	Училища, РИО,

¹ Периодът на изграждане и подготовка за стартиране (или трансформиране) на услугите е отбелязан с във времеви график

² Периодът на предоставяне на социални услуги за потребителите е отбелязан с във времеви график

³ За краткост използваме “ддд” като съкращение за Държавно делегирана дейност

⁴ Периодът на изпълнение на хоризонтални политики и мерки за социално включване в други сектори е отбелязан с във времеви график

⁵ Периодът на предоставяне на смесени междусекторни услуги за потребителите е отбелязан с във времеви график

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Ценово (2010 – 2015)

№	Услуга / дейност / мярка	местоположение	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Източник на финансиране	Изпълняваща организация
	превенция на зависимостите и рисковото поведение	при необходимост ползване на услуги в областния град							ства, проекти	МКБППМН, ЦОП, НПО
13.	Домашни социални патронажи – продължаване и разширяване на дейностите	Община Ценово							Общ.бюджет	общини
14.	Дневен център за стари хора– разкриване, предоставяне на услуги	Община Ценово							Общ. бюджет, проекти, ддд	Община и доставчик
15.	Клубове на пенсионера	Община Ценово							Общ. бюджет	община
16.	Услуги в домашна среда - домашен помощник, социален асистент, личен асистент	Община Ценово							Нац. Програми, АХУ, ОПРЧР	Община и доставчик
17.	Малък дом от семеен тип за стари хора – проучване, проектиране, изграждане Предоставяне на услуга	Ценово							Оперативни програми, ддд	Община, доставчици представители на бизнеса

10 Годишен план за действие по изпълнението на Общинската стратегия в община Ценово

Община Ценово

Планов период 2010

№	Вид дейност / услуга / мярка	Описание на дейността (какво е планирано за периода)	Местоположение (нас.място)	Времеви график за 2010 г.				Финансиране (източник, сума)	Изпълняваща организация, отговорник
				Месец 1-3	Месец 4-6	Месец 7-9	Месец 10-12		
	Социални услуги								
1.	Домашен социален патронаж	Доставка на услуга	Ценово, Долна Студена, Белцов, Караманово, Пиперково, Новград, Кривина, Джулоница, Бебяново					Общински бюджет	Община Ценово
2.	Домашен помощник, Социален асистент	Доставка на услуга	Ценово, Долна Студена, Белцов, Караманово, Пиперково, Новград, Кривина, Джулоница, Бебяново					ОП РЧР	Община Ценово
3.	НП СПОЗ	Мерки по заетост на рискови групи	Ценово, Долна Студена, Белцов, Караманово, Пиперково, Новград, Кривина, Джулоница, Бебяново					НП СПОЗ	Община Ценово
4.	Обучение за разпознаване случаи на насилие	Провеждане на обучения							Регионален център за човешки ресурси - гр. Русе
	Хоризонтални политики, мерки за социално включване								
1.	Мерки за реакция на насилието над деца и експлоатация на	Текуща дейност	Ценово, Долна Студена, Белцов, Караманово,						МКБППМН, ДСП, ОЗД, община

Общинска стратегия за развитие на социалните услуги – община Ценово (2010 – 2015)

	детски труд		Пиперково, Новград, Кривина, Джулюница, Беляново						
2.	Извънкласни и извънучилищни дейности	Текуща дейност	Училищата в общината					Проектно финансиране, бюджет образование	Училища, РИО, община
3.	Мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища	Текуща дейност	Училищата и детските градини в общината					Проектно финансиране, бюджет образование	Община, училища, детска градина, РИО, РЦЗ, НПО
4.	Общински политики за подкрепа на хора с увреждания	Текуща дейност	Община Ценово					Общински бюджет, проектно финансиране	община
Дейности по развитие на партньорства, работа в мрежа									
1.	Проект на услуги – домашен помощник, социален асистент	Доставчик на услуга – читалище „Христо Ботев” с. Ценово в партньорство с община Ценово	Ценово, Долна Студена, Белцов, Караманово, Пиперково, Новград, Кривина, Джулюница, Беляново					ОП РЧР	Читалище с. Ценово и община Ценово
Развитие на човешките ресурси (обучения, курсове, семинари)									
Други дейности (срещи, разработване на проекти, проучвания, дейности по мониторинг и оценка, други)									
1.	Проект на услуги – домашен помощник, социален асистент	Доставчик на услуга – читалище „Христо Ботев” с. Ценово в партньорство с община Ценово	Всички населени места в община Ценово					ОП РЧР	Читалище с. Ценово и община Ценово